

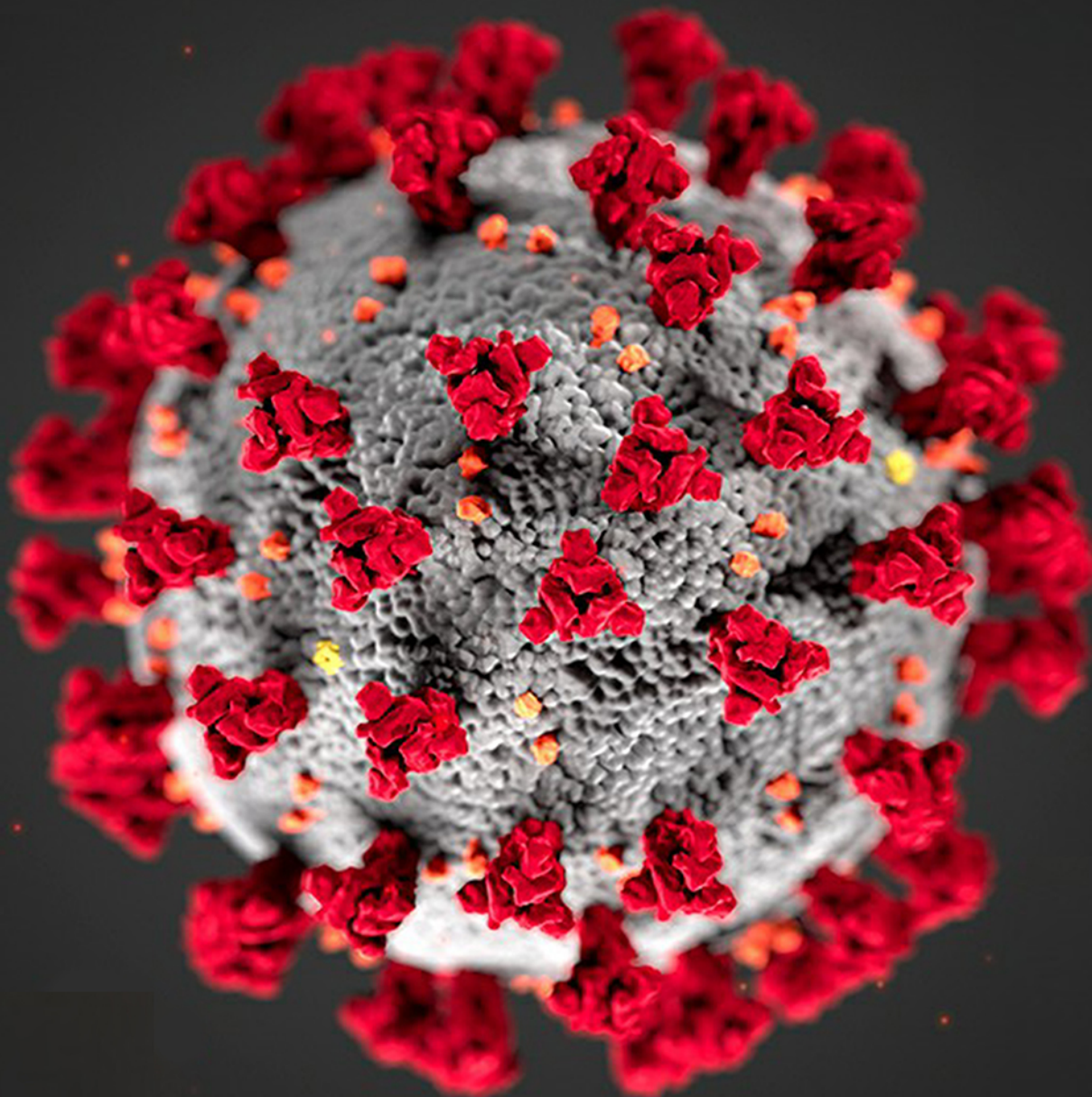
پایش

سیاست گذاری عمومی

ویژه نامه مدیریت پیامدهای ویروس کرونا

انستیتو سیاست گذاری عمومی
پژوهشگاه تحقیقات راهبردی
مجمع تشخیص مصلحت نظام

فان افرز | آیا شیوع کرونا
موجب پایان روند جهانی
شدن خواهد شد؟

مکنزی:
تأثیر کرونا بر کسب و کارها

شورای آتلانتیک | کرونا
چگونه اقتصاد جهانی را به
لرزه در آورده است؟

شناسنامه

* صاحب امتیاز: اندیشکده سیاست‌گذاری عمومی پژوهشکده

تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

* مدیر مسئول: مهدی وکیل پور

* سردبیر: مصطفی غفاری

* مدیر داخلی: علی صالح‌نیا

* هیئت تحریریه: رضا احمدی؛ امیرحسین جان‌محمدی؛ میثم حاجی

قربانی؛ پیمان حسنی؛ سجاد خیامی؛ امیرمحمد رئیس‌یان؛ علی صالح‌نیا؛

مصطفی غفاری؛ بهنام فلاح؛ علی قدمی؛ محمدقربانی‌راد؛ اشکان مقدم؛ رضا

موسایی؛ سعید نادری؛ فاطمه نصرتی؛ فائزه نظری؛ محمد هادی زاده

سخن سردبیر

ویژه‌نامه حاضر، حاصل مطالب گردآوری‌شده از گزارش‌های برترین اندیشکده‌های جهان می‌باشد که با شیوع اپیدمی کرونا نسبت به ارزیابی و مدیریت پیامدهای ناشی از آن ننگاشته شده‌اند. اندیشکده سیاست‌گذاری عمومی پژوهشکده تحقیقات راهبردی تلاش کرده است تا با رصد محتوای نهادهای علمی و سیاست‌گذاری در جهان، تأثیرات جهانی این ویروس را ارزیابی کند و با پایش سیاست‌های دولت‌های مختلف درگیر با این بحران، دید مطلوبی از تجربیات سایرین را فراهم آورد. امید است تا این کوشش، راهنمای مختصر و مفیدی برای تصمیم‌سازان کشور عزیزمان باشد تا با بهره‌گیری از تجارب جهانی در کنار تدابیر داخلی پاسخ مطلوبی برای مدیریت این بحران ارائه گردد. لازم به ذکر است که محتوای گردآوری‌شده در این نوشتار بازتاب‌دهنده مطالب بیان‌شده در اندیشکده‌های جهان بوده و معرف دیدگاه اندیشکده سیاست‌گذاری عمومی نمی‌باشد.

عنوان	شماره صفحه
یادداشت تحلیلی؛ اپیدمی کرونا و نکاتی برای اقتصاد ایران	۵
یادداشت تحلیلی؛ پاندمی رکود / بهنام فلاح	۸
آیا شیوع کرونا موجب پایان روند جهانی شدن خواهد شد؟ / فارن افروز	۱۱
تأثیر کرونا بر کسب و کارها / مکنزی	۱۴
کرونا چگونه اقتصاد جهانی را به لرزه درآورده است؟ / شورای آتلانتیک	۱۷
فراتر از ویروس کرونا؛ مسیر بازگشت به حالت عادی / مکنزی	۱۹
آیا ویروس کرونا باعث یک رکود جهانی می شود؟ ما هنوز نمی دانیم / وی او اکس مدیا	۲۲
تأثیرات بیماری کووید ۱۹ بر تحرک های استراتژیک خاورمیانه / رند	۲۷
چگونه کرونا ویروس می تواند اقتصاد را به نابودی بکشاند؟ / نیویورک تایمز	۳۰
درک شوک اقتصادی ویروس کرونا / انتشارات کسب و کار هاروارد	۳۳
ویروس کرونا نزاع اقتصادی بین چین و آمریکا را تشدید خواهد کرد / نیویورک تایمز	۳۸
ویروس کرونا چه تأثیری بر طرح اقتصادی جاده ابریشم چین خواهد داشت؟ / شورای روابط خارجی	۴۰
چگونگی مبارزه با رکود اقتصادی در ایام شیوع کرونا ویروس / چتم هاوس	۴۳
شیوع ویروس کرونا چه بازتابی در خاورمیانه داشته است؟ / کارنگی	۴۵
کرونا ویروس و تأثیر آن بر اصلاحات اقتصادی کشورهای حاشیه خلیج فارس / اسکفت	۴۸
ویروس کرونا، نفت و زنجیره عرضه جهانی / شورای روابط خارجی	۵۰

اپیدمی کرونا و نکاتی برای اقتصاد ایران

مقدمه

هرچند کرونا در مرحله اول بحرانی برای سلامتی انسان‌هاست اما هرچه از شروع این بحران می‌گذرد تأثیرات مخرب اقتصادی آن نیز بیشتر آشکار می‌شود. می‌توان گفت کرونا بزرگ‌ترین شوک به اقتصاد جهانی در چند دهه گذشته است و در صورت عدم مدیریت می‌تواند میلیون‌ها فرصت شغلی را در سرتاسر جهان از بین ببرد. این شوک در مرحله اول رکود اقتصاد جهانی را در پی خواهد داشت. برخی می‌گویند کرونا منجر به کاهش حداقل نیم درصدی رشد اقتصاد جهانی می‌شود و در سناریوهای بدبینانه‌تر پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصاد جهانی در سال جاری به صفر برسد که به معنی رکود بسیار بزرگ جهانی است. این رکود هم برای کشور ما و هم برای سایر کشورها بحران‌آفرین است و اثرات بسیار مخربی در پی خواهد داشت.

بدین ترتیب به نظر می‌رسد بحران کرونا از نظر اقتصادی نیز برای کشور مشکلاتی را ایجاد خواهد کرد که در این یادداشت سعی می‌کنیم خلاصه‌ای از تأثیرات مخرب این بحران بر اقتصاد ایران را بیان کنیم و در انتها راهکارهایی را برای مدیریت بحران ارائه دهیم.

کرونا و چالش‌های اقتصادی

- یکی از چالش‌ها تأثیر بر بازار نفت است که از این تأثیر کشور ما نیز متضرر شده است به طوری که قیمت نفت به شدت سقوط کرده و کشورهایی که صادرکننده نفت بودند دچار مشکل خواهند شد. هرچند کشور ما در طول سال‌های اخیر به دلیل تحریم‌های ایالات متحده آمریکا بخش عمده‌ای از بازار نفت خود را از دست داده است اما هنوز هم سهم نفت در بودجه کشور قابل توجه است که با شیوع این بحران و در نتیجه کاهش قیمت نفت، این مسئله برای کشور مشکل‌آفرین خواهد شد.
- رکود و بیکاری ناشی از کرونا چالش دیگری است که به دلیل کاهش تقاضای داخلی و خارجی کالا و خدمات و همچنین عدم چرخش مناسب پول در اقتصاد کشور به وجود می‌آید.
- ممکن است بعد از کرونا دچار بحران در تأمین مواد غذایی و کالاهای ضروری شویم که باید از اکنون برای مدیریت آن اقدام شود.
- تشدید کسری بودجه دولت برای سال جاری نیز از مشکلاتی است که احتمالاً به صورت جدی دولت را با چالش مواجه خواهد کرد.

اقدامات پیشنهادی به دولت جهت مدیریت پیامدهای اقتصادی بحران کرونا

۱. لازم است دولت تزریق نقدینگی را متوقف نکند و شبکه بانکی کشور باید حتماً به فعالیت خود ادامه دهد. همچنین اقساط واحدهای درگیر کرونا را با تنفس حداقل سه ماهه اخذ نماید اما باید توجه ویژه داشته باشیم که دقیقاً معلوم شود کدام واحدها

مشمول این معافیت‌ها قرار می‌گیرند. همچنین تخفیف‌های مالیاتی برای کسب‌وکارها لازم است به صورت جدی دنبال شود و دولت می‌تواند برای جبران کسری بودجه به مالیات بر عایدی سرمایه توجه کند.

۲. لازم است در این شرایط که بسیاری از کشورها مرزهای خود را به یکدیگر بسته‌اند و بسیاری از آن‌ها در اثر این بسته شدن با بحران مواجه خواهند شد، به صورت جدی به بحث صادرات توجه شود و لازم است دیپلماسی اقتصادی کشور فعال‌تر از هر زمان دیگر برای مجاب کردن کشورها به واردات از ایران تلاش نماید تا با رعایت همه ملاحظات بهداشتی، روند صادرات در کشور متوقف نشود. به خصوص که کشور ما در زمینه تولید مواد شیمیایی ظرفیت بسیار بالایی دارد به طوری که می‌توان چند برابر نیاز کشور از این محصولات تولید کرد. در چنین شرایطی می‌توان با استفاده از این بحران به صادرات مواد شیمیایی و شوینده توجه ویژه‌ای صورت بگیرد تا درآمد ارزی قابل توجهی برای کشور ایجاد شود.

۳. یکی از چالش‌هایی که در مدیریت پیامدهای بحران کرونا دیده می‌شود، عدم برنامه جامع واحد اقتصادی برای مواجهه با این بحران است به طوری که لازم است منطق مشخصی برای همه اقدامات حمایتی دولت وجود داشته باشد و همچنین در این شرایط است که اهمیت هوشمندسازی خدمات دولتی مشخص می‌شود. یکی از فرصت‌هایی که می‌توان از چالش کرونا ایجاد کرد، توجه جدی به شبکه اطلاعات اقتصادی و مالی کشور از تمامی افراد و خانوارهاست که هم در مدیریت بحران به شدت کمک می‌کند و هم در بلندمدت به نفع کشور است. با وجود چنین سامانه‌ای دقیقاً مشخص می‌شود هر کسب‌وکار و هر خانواده چه میزان متضرر شده‌اند و چه افرادی نیازمند تسهیلات یا کمک هستند. استفاده از ظرفیت کارت ملی هوشمند برای ساماندهی تقاضای کالاهای ضروری نیز یکی از بسترهایی است که می‌توان از آن در این شرایط بهره‌برداری جدی‌تری کرد.

۴. لازم است پس از تثبیت روند کاهش بیماری وزارت بهداشت دستورالعمل‌هایی برای هر یک از کسب‌وکارها تدوین کند تا این کسب‌وکارها با رعایت این دستورالعمل اجازه از سر گرفتن فعالیت خود را داشته باشند.

۵. همچنین می‌توان پیشنهاد داد که صنایع مادر همچون فولادسازان و پتروشیمی‌ها از محل منابع انباشت شده خود نزد بانک‌ها که عموماً به صورت سپرده بانکی نیز می‌باشد اقدام به فروش مواد اولیه به صنایع پایین دستی به صورت اعتباری و با بازه زمانی شش ماهه نمایند که از جمله آثار مثبت ناشی از این اقدام عبارت‌اند از: فروش مواد اولیه صنایع مادر و ادامه فعالیت‌های تولیدی آن‌ها، حفظ اشتغال صنایع خورد و کوچک با تأمین مواد اولیه به صورت اعتباری، کاهش هزینه‌های بانکی و رونق تولید ناشی از کاهش هزینه بهره‌پرداختی بانک‌ها، کاهش سفته‌بازی ناشی از دلالتی و نقدینگی سرگردان به واسطه کوتاه شدن دست سودجویان و جلوگیری از ورشکستگی احتمالی صنایع پایین دستی ناشی از فریز شدن منابع مالی آن‌ها.

بدین ترتیب در صورت تدبیر درست می‌توان چالش و بحران کرونا را به فرصتی برای قطع کامل وابستگی به نفت، اصلاح ساختار بودجه، اصلاح نظام بانکی و اصلاح نظام مالیاتی کشور تبدیل کرد.

اقدامات پیشنهادی به کسب‌وکارها جهت مدیریت پیامدهای اقتصادی بحران کرونا:

۱. در شرایط بحرانی لازم است کسب‌وکارها با استراتژی جدیدی به حضور در بازار اقدام کنند. در چنین شرایطی خودبه‌خود تقاضا برای برخی کالاها افزایش و برای برخی دیگر از کالاها کاهش پیدا می‌کند به همین دلیل لازم است کسب‌وکارهایی که انعطاف کافی برای تغییر دادن خود متناسب با شرایط دارند این چالش را به فرصتی برای خود تبدیل می‌کنند.
۲. توجه جدی به فروش در اینترنت و فضای مجازی از دیگر آموزه‌های این بحران بود به طوری که کسب‌وکارهای مرتبط با فضای مجازی یا تولیدکننده‌هایی که از طریق فضای مجازی و اینترنت با مشتریان خود در ارتباط بودند در اثر این بحران رونق بیشتری داشته‌اند.
۳. کسب‌وکارها می‌توانند از این فرصت تعطیلی اجباری برای آموزش کارکنان خود استفاده کنند و به ارتقای دانش کارکنان خود بپردازند.

نکته آخر

باید توجه داشت که در دل هر تهدید و چالشی، فرصت‌هایی نیز به وجود می‌آیند که این فرصت‌ها هم برای کسب‌وکارهاست و هم برای دولت‌ها. با نگاهی به تاریخ جهان درمی‌یابیم که هیچ‌کدام از رشدهای بشری در شرایط عادی به وجود نیامده‌اند و اکثر آن‌ها در شرایط بحرانی ایجاد شده‌اند. بدین ترتیب می‌توان با تدابیر مناسب تهدیدهای به وجود آمده در اثر کرونا و ویروس را به فرصتی برای رشد کشور و کسب‌وکار خود تبدیل کنیم.

پاندمی رکود

اوایل سال میلادی بود که شهر ووهان چین به سان یک لوکیشن فیلم هالیوودی، در محاصره قرار گرفت و تبدیل به شهر ارواح شد. انگار تماشاگر فیلم علمی تخیلی حوصله سر بری بودیم که با خود تکرار می کردیم چنین چیزی که شدنی نیست؛ اما این بار همه چیز واقعی بود.

استان هو بی چین در قرن ۱۴ هم نقطه شروعی بود برای مرگ سیاه. مراودات گسترده با آسیای مرکزی و غربی باعث شیوع طاعون در جهان شد. یونانی ها گمان می کردند که تاناتوس، خدای مرگ از تارتاروس بازگشته است و سایه سنگین و سیاه خود را بر آنان انداخته است.

ما همه گیری های هولناکی به خود دیده ایم. آنفولانزای اسپانیایی در سال های ۱۹۱۸ تا ۱۹۲۰ نزدیک به ۵ درصد جمعیت جهان را مبتلا کرد؛ اما خبر انتشارش کمتر از خبر تمام شدن جنگ جهانی اول پخش شد. شاید با توجه شرایط آن سال ها کمبود مواد غذایی در مراکز خرید امری طبیعی بود و خبری از هجوم برای خرید نبود.

میزان اطلاع همگانی را هم می شود به انقلاب تکنولوژیک دهه اخیر مربوط دانست. پس از آن آنفولانزای هنگ کنگی و آسیایی هم به تجربیات جهانیان اضافه شده است. آخرین مورد هم این آنفولانزای خوکی سال ۲۰۰۹ بود.

اما گویی این طاعون قرن ۱۴ اثرات بسیاری روی چشم اندازهای اقتصادی و تاریخی ما داشته است که در ادامه خواهید خواند. برای مرور وضعیت آن زمان با انگلستان شروع کنیم.

طبق پیش بینی ها امسال اقتصاد بریتانیا تا ۶/۵ درصد کوچک تر خواهد شد. رقمی بیشتر از بحران بانکداری ۲۰۰۹ اما کمتر از زمان مرگ سیاه. دویچه بانک گزارشی در مورد اثرات طاعون بر اقتصاد بریتانیا در قرن ۱۴ منتشر کرده است که نشان می دهد در سال ۱۳۴۹ میلادی اقتصاد انگلستان ۲۳/۵ درصد کوچک تر شده است.

برای فهم عدد ۲۳/۵ - کافی است به این نکته توجه کنید که تخمین ها از رکود احتمالی عالم گیر فعلی، حاکی از کاهش رشد جهانی به ۱/۵ درصد است. ببینید اگر به طور متوسط هر کشوری حتی ۱۰ درصد رشد اقتصادی منفی را تجربه کند، چه بلای عظیمی پیش خواهد آمد.

بنابر اطلاعات بانک انگلیس، جمعیت بریتانیا از ۴/۸ دهم میلیون در سال ۱۳۴۸ میلادی به ۲/۶ میلیون در سال ۱۳۵۱ رسیده است. کاهش ۴۰ درصدی در ۳ سال. در روزهای شیوع طاعون، میزان رقم ثبت شده مرگ ۲۰۰ نفر در روز است که با توجه به جمعیت آن زمان، معادل ۲۰ هزار مرگ امروزی است. و نیز ۷۵ درصد جمعیت و ایتالیا در کل نزدیک به ۶۰ درصد جمعیت خود را از دست داد.

دیوان سالاران دولتی، اشراف و شاهزاده‌ها با توجه به سبک زندگی و اجازه خروج از شهر، تلفات چندانی متحمل نشدند؛ اما یک‌سوم تا نیمی از رعیت آن دوره از بین رفتند. این مسئله بازار کار را به کلی دگرگون کرد. دستمزد یک کشاورز شخم‌زن از ۲ شلینگ به ۱۰ شلینگ افزایش پیدا کرد.

زمین‌ها ثابت بودند و لردها هم همان‌ها، ولی خب نیروی کار کم شده بود. دستمزد پیشه‌وران و صنعتگران و نجارها هم بالا رفت. رفته‌رفته انتظارات از کارگران تعدیل شد و نظام ارباب‌رعیتی تضعیف شد.

کمبود کالا و غذا شروع شد و حقوق‌ها و بهره‌وری بالا رفت. خشمی علیه کلیسا وجود داشت و این با وجود تلفات زیاد کشیش‌ها در زمان طاعون، به کم شدن منابع انسانی کارآمد آن‌ها انجامید و به تضعیف قدرت کلیسا منجر شد. مشخص شد که یک باکتری چه اثراتی می‌تواند داشته باشد؟

حال برویم سراغ اثر ویروس بر جهان امروز.

اگر تجربه حضور در کلاس اقتصاد بین‌الملل را داشته باشید یا اخبار اقتصادی را مرور کنید، احتمالاً این جمله برایتان بسیار آشنا باشد: «اگر چین عطسه کند، اقتصاد جهان بیمار می‌شود».

حال اقتصاد چین بیمار است. در همان روزهای اول بیماری، ۴۰۰ میلیارد دلار ضرر سرمایه‌گذاران در بازار بورس شانگهای بود. برای مشخص شدن حجم این مقدار پول در نظر بگیرید که با بشکه‌ای ۵۰ دلار (که این روزها رؤیایی شیرین است) هر سال ۵۰ میلیارد دلار نفت صادر کنیم. ۸ سال اگر پول نفت را گوشه‌ای بگذاریم می‌توانیم حجم زیان اولیه را جفت‌وجور کنیم. حال اثرات مضاعفش کابوسی تمام‌نشدنی خواهد بود.

تعداد افرادی که برای بیمه بیکاری در آمریکا ثبت‌نام کرده‌اند، به بالاترین میزان رسیده است.

برای توصیف دقیق‌تر بهتر است بگوییم ۵ برابر بیشترین حالت ماکسیمم قبلی است. بسته‌ای ۲ تریلیون دلاری در قالب سیاست انبساطی مالی خرج خواهد شد. این بسته کم‌نظیر نزدیک به ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی ایالات متحده است. مهم‌ترین بخش آن بسته پرداخت‌های نقدی خواهد بود که تحت عنوان وام یا کمک بلاعوض به شرکت‌ها و خانوارها و بیکاران اختصاص خواهد یافت.

حال ترس ما را از دو سمت احاطه کرده است: جان و مال.

بیم بیماری هر لحظه ما را به وضعیتی نامطلوب سوق می‌دهد و ترس از درآمد و وضعیت مالی فشاری مضاعف بر ما است. نکته کلیدی این است که هردو نگرانی می‌توانند شرایط را بدتر کنند با وضعیت پیش‌آمده کسب‌وکارها به مشکل خورده‌اند. این خود باعث افزایش نرخ بیکاری می‌شود و کاهش درآمدها.

فرض کنید رستوران‌داری نتواند اجاره خود را بدهد، حال موجر با مشکل پرداخت قسط‌ها و بدهی‌های احتمالی خودش باشد.

چنین دومینویی در اقتصاد شروع شود، فروپاشی مالی از آنچه در آینه اخبار می بینیم به ما نزدیک تر خواهد بود.

حال چنین نگرانی باعث می شود تا تدابیر لازم جهت مهار بیماری به مشکل برخورد. شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل.

قیمت نفت این روزها منفی شده است. ۲۵ میلیون نفت روزانه در حال ذخیره سازی است.

اتحادیه سراسری صنایع آلمان پیش بینی کرده است اگر انقباض ادامه دار در سه ماهه دوم سال در چین، ژاپن، کره جنوبی و ایتالیا کنترل نشود به طور کل وارد رکودی سخت می شویم. احتمالاً آلمان هم سیاست بدون کسری خود را کنار بگذارد و مانع از سقوط هم زمان عرضه و تقاضای کل شود.

این روزها باید دید سیاست گذاران اقتصادی کشور ما چه تدابیری خواهند داشت. امید است که به یک سیاست پولی صرف اتکا نشود چون ما همین الان هم با تورمی بالا درگیر هستیم. همچنین باید گوشزد کرد هر مصرفی بدون تولید در امروز، به معنای قرض گرفتن از آینده است. به طور کل کشورها در حال اجرای بسته های انبساطی مالی در حدود ۱۰ الی ۱۸ درصد حجم تولید ناخالص داخلی خود هستند. برای کشور ما احتمالاً به اندازه ۱۵۰ هزار میلیارد تومان می رسیم.

امید است که با همت و دوراندیشی، بتوانیم این دوران را پشت سر بگذاریم؛ اما هر چه که باشد جهان قبل از کرونا با بعد از کرونا یکسان نخواهد بود.

آیا شیوع کرونا موجب پایان روند جهانی شدن خواهد شد؟

بین‌المللی پررونق ایجاد می‌کند و به تولیدکنندگان اجازه می‌دهد زنجیره‌های تأمین انعطاف‌پذیر بسازند. در این راستا ثروت ملل به ثروت جهان تبدیل می‌شود زیرا کسب‌وکارها از تقسیم کار جهانی سود می‌برند.

درواقع جهانی شدن یک سیستم پیچیده‌ای از وابستگی متقابل ایجاد می‌کند که باعث می‌شود شرکت‌ها زنجیره تأمین جهانی داشته باشند و به شبکه پیچیده‌ای از تولید دست پیدا کنند که اقتصاد جهان را در خود بلعیده است. بدین ترتیب اجزای یک محصول در حال حاضر می‌تواند در ده‌ها کشور ساخته شود. این حرکت به سمت تخصصی سازی گاهی اوقات جایگزینی برای مهارت‌ها و یا محصولات غیر معمول است و منجر به جهانی شدن تولید و وابستگی روزافزون کشورها به یکدیگر می‌شود. بدین ترتیب هیچ کشوری نمی‌تواند تمام کالاها و اجزای اقتصادی مورد نیاز خود را به تنهایی تأمین کند و اقتصاد ملی به یک شبکه گسترده جهانی از تأمین‌کنندگان تبدیل می‌شود.

برخی بخش‌های اقتصادی - به ویژه آن‌هایی که دارای درجه بالایی از وابستگی جهانی هستند و در آن‌ها تولید در سراسر کشورهای مختلف توزیع شده است - ممکن است به صورت جدی در معرض خطر باشند. به عنوان مثال، تولیدکنندگان خودرو در سرتاسر اروپای غربی نسبت به کمبود وسایل الکترونیکی کوچک نگران هستند.

در گذشته بیشتر تولیدکنندگان با استفاده از ذخایر انبارهایشان به دنبال محافظت از خود در برابر چنین حوادثی بودند؛ اما در عصر جهانی شدن، بسیاری از کسب‌وکارها

با شیوع کرونا و ویروس شاهد شکل‌گیری یک آزمایش جدی و بسیار بزرگ برای جهانی شدن هستیم. در حالی که زنجیره‌های تأمین حیاتی فرومی‌ریزند و کشورها تدارکات ضروری را ذخیره می‌کنند و برای محدود کردن سفرها اقدام می‌کنند، بحران منجر به بازآزمونی عمده اقتصاد جهانی به هم پیوسته می‌شود. جهانی شدن نه تنها منجر به گسترش سریع بیماری‌های مسری می‌شود، بلکه وابستگی متقابل عمیقی بین شرکت‌ها و ملت‌ها ایجاد کرده است که آن‌ها را نسبت به شوک‌های پیش‌بینی نشده آسیب‌پذیر می‌سازد. اکنون، شرکت‌ها و ملت‌ها در حال کشف این نکته هستند که چقدر آسیب‌پذیر [در مقابل این شکل از بحران‌ها] هستند.

اما درس مهم کرونا و ویروس جدید این نیست که جهانی شدن شکست خورده است؛ درس این است که جهانی شدن، علی‌رغم یا حتی به خاطر منافع آن، شکننده است. در چند دهه اخیر، تلاش‌های بی‌امان شرکت‌های بزرگ برای حذف مرزهای جغرافیایی، ثروت بی‌سابقه را ایجاد کرده است؛ اما اکنون زمانی است که کشورها برای منابع ضروری خود به جای همکاری مجبور به رقابت با یکدیگر خواهند بود. تولیدکنندگان تجهیزات پزشکی حیاتی به واسطه افزایش تقاضای جهانی و با ایجاد شکاف در میان کشورها در برابر یکدیگر برای رقابت بر سر منابع با وضعیت جدیدی روبه‌رو شده‌اند. نتیجه این چالش افزایش قدرت کشورهای خواهد بود که به میزان بیشتری منابع و تجهیزات ضروری را در اختیار دارند.

خرد متعارف در مورد جهانی شدن این است که یک بازار

موجودی انبار خود را به حداقل رسانده و این مسئله را به عنوان یکی از افتخارات خود بیان می کنند که از هزینه های اضافی جلوگیری می کند. بدین ترتیب اصول جهانی شدن در چنین شرایطی به شدت در معرض آسیب قرار می گیرد. به عبارت دیگر در چنین شرایطی با شیوع یک بیماری یا حوادثی این چینی که کل دنیا را تحت تأثیر قرار می دهد، شرکت ها با مشکلات جدی مواجه می شوند. از سوی دیگر وابستگی بهداشتی کشورها نسبت به یکدیگر نیز در چنین شرایطی بحران آفرین است که در موضوع ساخت کیت های تشخیصی کرونا می توان این بحران را مشاهده کرد. ایالات متحده آمریکا به دلیل همین وابستگی در روزهای آغازین این بیماری با مشکل بسیار جدی مواجه شد و نتوانست به میزان مورد نیاز خود کیت تهیه کند. البته این مشکل تنها مربوط به آمریکا نبود و بقیه کشورها نیز با آن مواجه بودند.

از سوی دیگر با شیوع چنین بیماری ها و رخ دادن حوادث این چینی، کشورها به بدترین نوع ممکن با متحدان سابق خود برخورد می کنند و ممکن است تمام توافقات و دوستی هایی که قبل از بحران در جریان بوده به تنش جدی در زمان بحران منجر شود. این مسئله نیز اعتماد کشورها به یکدیگر را در شرایط پس از بحران به شدت کاهش خواهد داد و یکی دیگر از دلایل به خطر افتادن جهانی شدن خواهد بود.

کشورهای اروپایی نمونه خوبی از این رفتار هستند. روسیه و ترکیه صادرات ماسک های پزشکی و دستگاه تنفس مصنوعی را به سایر کشورها ممنوع کرده اند. آلمان نیز با وجود این که عضو اتحادیه اروپا است که قرار است یک «بازار واحد» با تجارت آزاد نامحدود در میان کشورهای عضو خود داشته باشد، همین کار را با سایر کشورهای عضو این اتحادیه کرده است. دولت فرانسه نیز برای جلوگیری از ماسک های موجود

در داخل کشور اقدام کرد که در نتیجه آن مقامات اتحادیه اروپا شکایت کردند که چنین اقداماتی اتحاد را تضعیف کرده و مانع اتخاذ یک رویکرد مشترک برای مبارزه با این ویروس جدید شده است. با این حال فرانسه و آلمان به سادگی این موضوع را نادیده گرفتند.

این مشکل برای ایالات متحده بسیار وخیم است که برای اتخاذ پاسخ منسجم به این بیماری همه گیر دچار مشکل شده است و در بسیاری از منابع مورد نیاز با بحران مواجه است.

جای تعجب نیست که مشاور تجاری رئیس جمهور دونالد ترامپ، از کمبودها برای تهدید متحدان آمریکا و توجیه عقب نشینی بیشتر از تجارت جهانی استفاده کرده است. در نتیجه، طبق یک گزارش آلمان نگران است که دولت ترامپ اقدام تهاجمی را برای خرید کامل یک واکسن جدید تحت توسعه یک شرکت آلمانی به منظور استفاده از آن در آمریکا انجام دهد و در واقع به زور سعی در تصاحب آن کند.

در حالی که دولت ترامپ از این بیماری همه گیر به شدت دچار آسیب شده است، چین از این بحران برای نشان دادن تمایل خود به رهبری استفاده می کند. در واقع چین به عنوان اولین کشوری که به کرونا ویروس آلوده شده است به شدت در طی سه ماه گذشته آسیب دیده است؛ اما اکنون در حال احیا شدن است هر چند که این مسئله بسیار شکننده می باشد. این مسئله برای تولیدکنندگان چینی مشکل ایجاد می کند چرا که بسیاری از آن ها در حال حاضر هر چند در حال بازیابی میزان تولید خود هستند؛ اما کشورهایی که بازار محصولات چینی بودند با کاهش شدید تقاضا تولیدکنندگان چینی را با مشکل مواجه می کنند.

به هر حال چین سعی دارد از این تهدید فرصتی برای گسترش نفوذ خود در جهان بسازد و با استفاده از تجربیاتی که

از مبارزه با این بیماری به دست آورده است و همچنین تولید گسترده لوازم مورد نیاز برای مبارزه با این بیماری، کشورهای دیگر را تحت تأثیر قرار دهد.

به عنوان مثال در اوایل ماه مارس، ایتالیا از کشورهای دیگر اتحادیه اروپا خواست تا تجهیزات پزشکی اورژانسی مورد نیاز این کشور را تأمین کنند چراکه کمبودهای بحرانی، پزشکانش را وادار به انجام تصمیم‌های فاجعه باری می‌کرد که مجبور به انتخاب میان بیماران بودند که کدام یک را زنده نگه‌دارند و به کدام یک رسیدگی نکنند تا بمیرد. با این حال هیچ‌کدام از این کشورها پاسخ مثبت ندادند، اما چین این کار را کرد و پیشنهاد فروش دستگاه‌های تهویه، ماسک‌ها، لباس‌های محافظ و سایر تجهیزات پزشکی را به ایتالیا قبول کرد. بدین ترتیب همان‌طور که متخصصان چینی نیز استدلال کرده‌اند، پکن به دنبال قدرت‌نمایی خود به عنوان رهبر مبارزه جهانی علیه کرونا و ویروس جدید به منظور ترویج حسن‌نیت و گسترش نفوذ خود در کل جهان است.

از سوی دیگر اقدام غیرمسئولانه دولت ترامپ یعنی واکنش کند نسبت به ویروس (که فکر می‌کرد بهترین راه دفاع در برابر این بیماری به سرعت در حال گسترش در خاک آمریکا، ممنوعیت ورود مسافران از اروپا به آمریکا بود) به عنوان یک ارائه‌دهنده جهانی کالاهای عمومی دور از انتظار کشورها بود و مشخص شد ایالات متحده منابع محدودی دارد و نمی‌تواند به کشورهای دیگر در مبارزه با این ویروس کمک کند. افتضاح‌تر اینکه، ایالات متحده ممکن است به زودی خود به کمک خیریه از چین نیاز پیدا کند! که این یک فاجعه برای ایالات متحده است.

همان‌طور که خط‌مشی‌گذاران در سراسر جهان برای مقابله با کرونا و ویروس و عواقب آن مبارزه می‌کنند، باید با این واقعیت

روبرو شوند که اقتصاد جهانی آن‌طور که فکر می‌کنند کار نمی‌کند و حداقل در زمان بروز بحران‌ها به شدت خطرناک است. جهانی شدن نیازمند تخصص رو به افزایش نیروی کار در کشورها است؛ مدلی که بازده فوق‌العاده‌ای را ایجاد می‌کند اما آسیب‌پذیری‌های فوق‌العاده را نیز ایجاد می‌کند. شوک‌هایی نظیر همه‌گیر شدن کووید-۱۹، این آسیب‌پذیری را آشکار می‌کند. ارائه‌دهندگان تک منبع، یا مناطق جهان که متخصص در یک محصول خاص هستند، می‌توانند در لحظات بحران، شکنندگی غیرمنتظره‌ای ایجاد کنند که باعث بحران در زنجیره‌های تأمین می‌شود و در ماه‌های آتی، بسیاری از این آسیب‌پذیری‌ها خطرات بالقوه خود را به نمایش خواهند گذاشت.

بدین ترتیب تغییر در سیاست‌های جهانی یکی از سناریوهای قابل پیش‌بینی است. کشورها ممکن است با قرار گرفتن بهداشت و سلامت شهروندان خود در قمار خطرات جهانی شدن، تصمیم به وضع محدودیت‌های جدی در صادرات و واردات بگیرند و یا منابع حیاتی را توقیف کنند، حتی اگر این کار به هم‌پیمانان و همسایگان آن‌ها لطمه بزند. چنین عقب‌نشینی از جهانی شدن می‌تواند به‌طور روزافزونی ابزار قدرتمندی جهت نفوذ به دست دولت‌هایی که می‌توانند هزینه آن را تقبل کنند، بدهد.

تاکنون، آمریکا نتوانسته است که در واکنش جهانی به کرونا و ویروس جدید نقش رهبری را بازی کند و حداقل برخی از این نقش‌ها را به چین واگذار کرده است. این بیماری همه‌گیر وضعیت ژئوپلیتیک جهانی شدن را دوباره شکل می‌دهد، اما ایالات متحده آمریکا با این شرایط سازگاری ندارد. در عوض، آمریکا کشوری بیمار است و ترجیح می‌دهد که زیر پتو پنهان شود.

تأثیر کرونا بر کسب و کارها

«مکنزی» شناخته‌شده‌ترین شرکت مشاوره مدیریتی در جهان، در تازه‌ترین گزارش خود به بررسی پیامدهای کیفی و کمی شیوع ویروس کرونا در سناریوهای مختلف و بر رشد اقتصادی جهان پرداخته است. هم‌چنین این شرکت توصیه‌هایی به صاحبان صنایع و کسب و کارها برای بقای آن‌ها داشته است که در ادامه به بیان آن‌ها می‌پردازیم:

شرکت‌های مختلف در سراسر جهان برای مقابله باید عکس‌العمل‌های لازم را سریعاً نشان دهند. در این میان درک وضعیت کووید ۱۹ و تأثیر آن بر اقتصاد می‌تواند به کمک آن‌ها بیاید. به‌طور عمده سه سناریو برای تأثیرات اقتصادی آن مطرح است که عبارت‌اند از:

۱. سناریو اول این است که چین و کشورهای شرق آسیا که زودتر از سایر کشورها با آن روبرو بوده‌اند، شروع به جبران عوامل اقتصادی می‌کنند و این در حالی است که با کاهش چشمگیر در روند بهبود اقتصادی در سال ۲۰۲۰ روبرو می‌شوند و اختلالات در زنجیره ارزش همچنان وجود دارد و احتمالاً این روند به سه‌ماهه اول سال ۲۰۲۱ نیز تسری پیدا می‌کند. در ایالات متحده و اروپا اوضاع کمی متفاوت‌تر است؛ قرنطینه‌های وسیع و در نتیجه آن محدودیت‌های مسافرتی و افزایش فاصله اجتماعی سبب کاهش تقاضا در مصرف‌کننده و سرمایه‌گذاری تجاری می‌شود و به دنبال آن رکود عمیقی را در سال ۲۰۲۰ تجربه می‌کنند.

۲. در پاییز ۲۰۲۰ شاهد زنده شدن دوباره ویروس خواهیم

بود؛ چین و کشورهای آسیای شرقی روند بهبودی را آغاز می‌کنند اما زنجیره تأمین در سه‌ماهه دوم ۲۰۲۰ دچار اختلال می‌شود. در ایالات متحده و اروپا قرنطینه‌های وسیع سبب نتایج زیر می‌شود:

- افزایش نرخ بیکاری در پی کم‌کاری فصلی
 - ورشکستگی شرکت‌ها و افزایش فشار بر سیستم‌های بانکی و مالی
 - کاهش GDP به دنبال رکود در سه‌ماهه سوم و بهبود شرایط از سه‌ماهه چهارم
- به‌طور کلی امسال رشد ناخالص داخلی جهانی به دلیل رکود اقتصادی در اغلب کشورهای توسعه‌یافته بشدت کاهش می‌یابد.

۳. پیش‌بینی‌های دقیق در خصوص جهش یافتن این ویروس در پاییز ۲۰۲۰ وجود ندارد اما در بدترین حالت در سه‌ماهه دوم مبتلایان سراسر جهان را فرا خواهند گرفت و این شرایط را بدتر می‌کند به طوری که چین و کشورهای آسیای شرقی به دلیل اینکه بهبود اقتصادی سال ۲۰۲۰ به سه ماه اول ۲۰۲۱ تسری می‌یابد، روند نزولی دوگانه را تجربه می‌کنند. ایالات متحده و اروپا که به دنبال کاهش تقاضا در مصرف‌کننده، افزایش هزینه‌های تجاری را تجربه می‌کنند با رکود عمیق در سال ۲۰۲۰ مواجه می‌شوند که سبب اثرات زیر می‌شود:

- کم‌کاری فصلی و ورشکستگی بسیاری از بخش‌ها
- به دلیل سرمایه‌گذاری‌های جدید و اتخاذ رویکردهای

نظارتی از بحران کامل در سیستم بانکی و مالی که به طور قابل توجه متضرر شده اند جلوگیری می شود. به طور کلی امسال رشد ناخالص داخلی جهانی به دلیل رکود اقتصادی در اغلب کشورهای توسعه یافته بشدت کاهش می یابد.

این موسسه خطاب به کسب و کارها، شرکت ها و نهادها ۷ توصیه را مطرح می کند تا تجارت ها در تمامی زمینه ها با حداقل زیان مواجه شوند:

۱. **حفاظت از کارکنان:** برای تولیدکننده ها، دیگر کسب درآمد و تجارت جز گزینه های پیشرو نیست. لازم است رهبران کسب و کارها بر پایه دستورالعمل های محتاطانه، برنامه ای را تنظیم و اجرا کنند و به نحوی از کارکنان مجموعه حمایت کنند.

۲. **تشکیل تیم مقابله با کرونا:** شرکت ها باید افرادی با تخصص هایی در زمینه های مختلف بکار گیرند این افراد حتی در اغلب موارد لازم است از نقش های روزمره خود چشم پوشی کنند و اکثر زمان خود را صرف مقابله با ویروس کنند. اصول کاری مشترکی برای اغلب شرکت ها وجود دارند که می توان به لزوم حفظ سلامت و اموال کارکنان، تست استرس مالی و ایجاد برنامه اضطراری برای مواقع ضروری، نظارت بر زنجیره تأمین و پاسخ سریع به بحران، پاسخ مناسب به شوک های بازار و افت تقاضا و در نهایت هماهنگی و ارتباط با دیگر حوزه های اجرایی اشاره کرد.

۳. **حفظ نقدینگی لازم برای عبور از بحران:** بنگاه ها نیاز دارند سناریو ها را پیش بینی کنند و در راستای منافع شرکت سیاست هایی را تهیه و تدوین نمایند. آن ها

می توانند حساب های مالی نظیر چرخش نقدینگی را برای هر سناریو در نظر بگیرند و محرک هایی را که تا حد زیادی بر نقدینگی مؤثر هستند را من جمله کاهش هزینه های جاری، شناسایی و اجرایی کنند.

۴. **تثبیت زنجیره تأمین:** شرکت ها باید مقیاس و بازه زمانی که ممکن است زنجیره تأمین کالای آن ها در معرض اختلال قرار بگیرد را تشخیص دهند. آن ها باید رزرو خطوط انتقال کالا و همچنین آماده ساختن زنجیره های تأمین خود را در نظر بگیرند. به علاوه در زمان اختلال در زنجیره تأمین باید از این منابع در راستای تولیدات مهم تر خود استفاده کنند. اقدامات اساسی که در پایداری زنجیره ارزش می توان انجام داد عبارت اند از:

- ایجاد شفافیت در زنجیره تأمین چندلایه
 - تجزیه و تحلیل فهرست موجودی
 - بهینه کردن ظرفیت تولید و توزیع
 - تخمین تقاضای مشتری نهایی
 - استفاده از ظرفیت لجستیک موجود
 - طراحی زنجیره تأمین انعطاف پذیر برای آینده
 - ایجاد روابط همکاری با شرکای تجاری
۵. **حفظ ارتباط با مشتریان:** شرکت هایی که عرضه را بهتر رصد می کنند موفق می شوند، چراکه آن ها در مشتریان خود سرمایه گذاری و رفتار آن ها را پیش بینی می کنند. برای نمونه در چین که تقاضای مصرف کنندگان پایین است، اما از بین نرفته است و

مردم به طور وسیعی به سوی خرید آنلاین برای تأمین تمامی کالاها و خدمات حرکت کرده‌اند. این در حالی است که شرکت‌ها از کیفیت محصولات آنلاینشان اطمینان دارند.

۶. بهره‌جویی از مدل‌سازی: بسیاری از تیم‌های حرفه‌ای، زمان خود را صرف فهم درست نیازهای لازم برای برنامه‌ریزی عرضه در شرایط اضطراری نمی‌کنند؛ مگر زمانی که گرفتار آن شده باشند. شرکت‌ها می‌توانند از مدل‌سازی‌هایی، برای نشان دادن پروتکل فعال‌سازی در فازهای مختلف پاسخ اضطراری بهره‌گیرند.

۷. تغییر در محصول عرضه‌ای: کسب‌وکارها به همان اندازه‌ای قوی هستند که جوامع آن‌ها قدرتمند باشد. شرکت‌ها باید درک کنند که چگونه به تقاضاهای اضطراری پاسخ دهند. برای مثال، چند شرکت در چین با تغییر نوع فعالیت خود به تولید ماسک و لباس مخصوص روی آورده‌اند.

کرونا چگونه اقتصاد جهانی را به لرزه درآورده است؟

۱۶ مارس، متوجه می‌شویم که بسیاری از شاخص‌های تجاری در این کشور سقوط کرده‌اند و به پایین حد خود از سال ۲۰۰۹ رسیده‌اند.

با مقایسه وضعیت مشابه در چین، مشاهده می‌شود که این کشور در ابتدای امر، با افت حدود ۳۵ درصدی در صنعت، ۴۰ درصدی در خدمات و ۸۰ درصدی در خرده‌فروشی‌ها و مشاغل جز آسیب‌دیده است. عدم قطعیت در مورد آثار نهایی این بحران و نیز نوسانات اقتصاد جهانی، بازارهای بورس را نیز تحت تأثیر خود قرار داده است.

بر اساس گفته‌های بانک جهانی، پاسخی جامع و همه‌جانبه از سوی بانک‌های مرکزی، مؤسسات مالی و تجاری و انجام برخی اقدامات مانند افزایش هزینه‌های دولت، برنامه‌های تضمین‌شده مالی و نیز وام می‌تواند در حل این بحران مؤثر باشد. اقدامات قابل توجهی از جانب بانک مرکزی آمریکا، بانک مرکزی ژاپن و نیز بانک مرکزی اتحادیه اروپا انجام شده است. از سرگیری فروش دارایی‌ها، استفاده از سیاست‌های تخفیفی و سیاست مالی و پولی انقباضی با نرخ‌های بهره تقریباً صفر از جمله آن‌هاست. مداخلات هدفمند جهت کنترل بازارها در روزهای آتی ضروری به نظر می‌رسد. برای مثال مداخله‌ای که بانک مرکزی در تاریخ ۱۷ مارس در بازار کاغذ انجام داد.

بانک مرکزی در ایالات متحده قدرتی بالایی جهت دخالت در بازار دارد و می‌تواند با کمک وزارت خزانه‌داری با دادن وام‌های ضروری به برخی مشاغل، از رکود و

سران دولت‌های گروه ۷ در تاریخ ۱۶ مارس متعهد شدند تا تمامی اقدامات لازم جهت مقابله با آثار و تبعات منفی شیوع ویروس کرونا را جهت حمایت از اقتصاد جهانی انجام دهند. شیوع مرگبار این ویروس در جهان باعث ایجاد آثار مخربی شده است. من جمله: سقوط تقاضای جهانی در نتیجه کاهش مصرف اقلام، وارد آمدن شوک سنگین به اقتصاد جهانی از طریق ورشکستگی و قطع شدن زنجیره تأمین و در نهایت اختلال در بازارهای ملی جهانی.

اعمال محدودیت‌هایی در تردد و... توسط دولت‌ها باعث کاهش تقاضای مردم در زمینه حمل‌ونقل و سوخت شده است و در مقابل کسب‌وکارهای دیگری مانند تولیدی‌های مواد ضد عفونی‌کننده و دستمال‌های بهداشتی، خرید آنلاین و... رونق گرفته‌اند. اگرچه این رونق نمی‌تواند آسیب‌های وارده را جبران کند. در مقابل طیف وسیعی از مشاغل نیز آسیب‌دیده‌اند. برای نمونه، صنعت گردشگری، حمل‌ونقل بار و مسافر، هتل‌ها، تجارت‌های عمده و حتی گاهی خرده‌فروشی‌ها، بازار بیمه و بسیاری از مؤسسات مالی.

اگر تجربه چین عیناً تکرار شود، بسیاری از صنایع در ایالات متحده دچار رکود خواهند شد. بنگاه‌های کوچک و بزرگ ورشکست شده و نیز بسیاری از شرکت‌های مهم تجاری در آینده‌ای نزدیک به این سرنوشت دچار خواهند شد. در نتیجه این اتفاقات در ماه‌های آتی، نرخ بیکاری نیز شدیداً افزایش خواهد یافت.

با نگاهی به آمار منتشره از سوی بانک مرکزی در تاریخ

ورشکستگی آن‌ها جلوگیری نماید. از طرفی برخی وام‌های دولتی جهت حفظ ارزش سهام در بازار سرمایه می‌تواند به‌عنوان یک سیاست مالی خوب و مؤثر به کار گرفته شود.

در نهایت، بسیار محتمل است که ایالات متحده و اروپا در ماه‌های آتی دچار رکود شدید اقتصادی شده و رشد چین نیز به شدت کاهش یابد. وضعیت انگلستان، کره جنوبی و ژاپن نیز چنین است. از آنجا که اقتصاد این کشورها در حدود ۷۰ درصد تولید ناخالص جهانی را تشکیل می‌دهند، در نتیجه رکود اقتصادی در سال آتی برای اقتصاد کل جهان امری اجتناب‌ناپذیر است.

فرا تر از ویروس کرونا؛ مسیر بازگشت به حالت عادی

پاسخ نهایی در پنج مرحله خلاصه می‌شود که این پنج مرحله بحران را به سمتی هدایت خواهند کرد که برطرف شود. این پنج مرحله عبارت‌اند از: حل بحران، انعطاف در برابر بحران، بازگشت، تجدیدنظر و اصلاحات.

مدت زمان هر مرحله به موقعیت جغرافیایی و وضعیت صنعتی هر کشور بستگی دارد. ممکن است بسیاری از صنایع در چند مرحله فعالیت خود را از سر گیرند. بر اساس گزارشی که همکاران ما تحت عنوان «محافظت از زندگی. محافظت از معیشت، ضرورت زمان ما» بر ضرورت حل معضلات اقتصادی ناشی از این ویروس در دوران پساکرونا تأکید کرده‌اند.

این پنج مرحله، بیان می‌دارند که ضرورت زمان ما، مبارزه با این ویروس است. در صورت پیروزی بر این ویروس می‌توان مسیر پایداری برای رسیدن به شرایط اقتصادی و اجتماعی عادی در نظر گرفت.

۱. **حل بحران:** تقریباً همه کشورهای جهان در حال مبارزه با این ویروس هستند. نظام‌های بهداشتی همه کشورها در آماده‌باش کامل هستند. نیروهای جدیدی تربیت شده، ظرفیت بیمارستان‌ها افزایش یافته، تلاش‌ها برای رفع کمبودهای بهداشتی در درمانی در حال انجام است، برخی برنامه‌های حمایتی برای تداوم تجارت‌ها و مشاغل و نیز حفظ ایمنی کارکنان در حال اجراست. دولت‌ها در تلاش هستند تا کمبودها در عرصه مواد غذایی، لوازم خانگی و کالاهای

ویروس کرونا صرفاً یک بحران بهداشتی جهانی نیست. بلکه زمینه‌ای برای بازسازی و بازنگری نظم اقتصادی جهانی نیز هست. در این تحلیل، برخی اقداماتی که رهبران می‌توانند انجام دهند بررسی می‌شود.

برای برخی شرکت‌ها صرفاً بقای موجودیت در این وضعیت اهمیت دارد، لیکن برخی در هاله‌ای ابهام به آینده پساکرونا می‌اندیشند؛ اما سؤال اینجاست که وضعیت عادی چگونه است؟ این بحران چه مدت به طول خواهد انجامید؟ آنچه مسلم است این است که روال عادی پس از این بحران، مانند قبل نخواهد بود.

این سخنان ۱۱ سال پیش و در خلال بحران مالی آن زمان نوشته شده است. اگرچه امروزه نیز صحت دارند، لیکن حقایق را آن‌گونه باید بیان نمی‌کنند.

به‌طور کلی، به‌زودی با یک شکاف عمیق مواجه خواهیم بود. شکاف بین دوران پیشاکرونا و دوران پساکرونا. آنچه مسلم است این است که نظم اقتصادی و اجتماعی کنونی، در دوران پساکرونا تغییرات اساسی خواهد داشت و در آینده‌ای نزدیک باید در مورد میزان تغییرات ممکن در زندگی صحبت کنیم.

سؤالی که می‌توان پرسید این است که معیارهای سنتی ما چه تغییری خواهند کرد؟ به‌عبارت‌دیگر رهبران در عرضه‌های خصوصی، اجتماعی و... چگونه این بحران را هدایت خواهند کرد؟ شاید مشابه این سؤال را می‌توان از پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها در دوران جنگ پرسید.

بهداشتی را برطرف نمایند. به موازات آن، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی با برگزاری کلاس‌های مجازی، خلأ موجود در امر آموزش را برطرف می‌سازند. این همان مرحله‌ای است که رهبران کشورها بر آن تمرکز کرده‌اند. با این حال برخی اقدامات و گزینه‌های حساس وجود دارند؛ مانند تعطیلی کارخانه‌ها، قرنطینه کردن شهرها و... که منتظر دستور از بالا هستند. لذا این مرحله را مرحله حل بحران نامیدیم.

۲. انعطاف در برابر بحران: این بیماری فراگیر نه تنها بهداشت جوامع را با خطرات جدی مواجه کرده است، بلکه نظام‌های مالی و اقتصادی کشورها را نیز به چالش کشیده است. مشکلات مالی، برهم خوردن نظم پرداخت‌ها باعث شده است تا بسیاری از شرکت‌ها و صنایع صرفاً با حمایت‌های دولت و بانک‌های مرکزی به حیات خود ادامه دهند. این روند باعث کاهش تولید ناخالص داخلی کشورها نیز شده است. در کل، این بحران در حال تبدیل شدن به یک بحران مالی عظیم در جهان است.

موسسه مکنزی بر اساس منابع متعددی این تحلیل را انجام داده است که ادامه این روند باعث ورود شوک بزرگی بر معیشت مردم خواهد بود. به دلیل کاهش فعالیت‌های اقتصادی در ایالات متحده و اروپا به نظر می‌رسد در فصل آتی، بحرانی بزرگ‌تر از رکود بزرگ ایجاد شود که در قرن اخیر بی‌سابقه بوده است.

در برابر این بحران، انعطاف‌پذیری امری ضروری است. در حال حاضر مسائل نقدینگی دارای اهمیت

فراوان است. رهبران کشورها باید در کنار مبارزه با این ویروس، تلاش داشته باشند تا مردم را از شوک حاصله از تبعات اقتصادی این بحران رها کرده و نیز از نگرانی‌های فردی مردم بکاهند.

۳. بازگشت: این مرحله به معنای بازگشت مجدد کارخانه‌ها و شرکت‌ها به چرخه تولید است. آنچه مهم است این است که در حال حاضر، بسیاری از کارخانه‌ها و شرکت‌ها زنجیره تولید خود را به دلیل شیوع این ویروس از دست داده‌اند. در حقیقت، تعطیلی این واحدها کشورها را با مشکلاتی مواجه کرده است. حال مسئله بازگشت مجدد این واحدها به چرخه تولید در دوران پساکرونا باید مورد توجه رهبران قرار گیرد. رهبران باید نظام تولیدی خود را مورد ارزیابی و بررسی قرار داده و با برنامه‌ریزی اقدامات مؤثر، سرعت و مقیاس تولیدات را افزایش دهند. نبود واکسن یا داروی مناسب برای درمان این بیماری، تهدید بزرگی محسوب می‌شود. ادامه گسترش شیوع این بیماری مخصوصاً در ماه‌های آتی که در نیمکره شمالی، تابستان خواهد بود، باعث تهدید جان افراد می‌شود و کشورها باید تجهیزات خود را برای مقابله با موج دوم این بیماری بیشتر آماده نمایند.

۴. تجدیدنظر: این شوک بزرگ مدام در حال تغییر انتظارات و خواسته‌های افراد است. این تغییرات سبک زندگی و برخی الگوهای دیگر زندگی در هفته‌ها و ماه‌های آتی نمایان خواهند شد. بلاشک تغییرات محسوسی در تجارت و تبادل کالا نیز رخ خواهد داد.

در دنیای آنلاین (برخط) جدید، سفارش‌ها به نحو اینترنتی خواهد بود و همین امر باعث تغییر سبک زندگی و الگوی مصرفی افراد می‌شود. این کار شاید پایانی بر زنجیره تأمین جهانی باشد؛ یعنی فاصله بین تولید و مصرف کالا بسیار کوتاه‌تر از قبل شود.

این بحران نه تنها باعث افزایش آسیب‌پذیری شرکت‌ها می‌شود، بلکه فرصت‌هایی را نیز برای بهبود عملکرد آن‌ها فراهم خواهد کرد. همچنین این بحران باعث می‌شود تا رهبران در برخی موارد مانند هزینه‌های ثابت و هزینه‌های متغیر تولید تجدیدنظر نمایند. تعطیلی صنایع باعث می‌شود تا کشورها تلاش کنند با کمترین آسیب و کاهش بهره‌وری، نسبت به اوضاع انعطاف‌پذیری نشان داده و اوضاع را مدیریت نمایند. آن‌ها این فرصت را خواهند داشت تا یاد بگیرند که در مواقع بحران چگونه از وضعیت موجود کمال استفاده را ببرند. در نتیجه در مقابل شوک‌های جدید، مقاوم‌تر خواهند شد.

۵. اصلاحات: در حال حاضر جهان تعریف دقیق‌تری از اوضاع وخیم خود دارد. این شوک بزرگ باعث تا تمام جهان برای مقابله با شیوع و گسترش این ویروس به پا خیزند و اقدامات جهانی انجام دهند. دولت‌ها باید با حمایت مردم، دست به فعالیت‌های اقتصادی بزنند و در شکل‌گیری فعالیت‌های جدید اقتصادی نقش پررنگ‌تری ایفا نمایند. این روند باعث می‌شود تا مردم و دولت‌ها با تجربه چنین بحرانی، خود را برای بحران‌های سخت‌تر در آینده آماده‌تر نمایند.

در اکثر کشورها، نظام‌های سلامت پس از جنگ دوم جهانی تغییر محسوسی نداشته‌اند. حجم بالای بیماران، مدیریت حضوری و مجازی بیماری و بسیاری اقدامات دیگر باعث تقویت این نظام‌ها می‌شود. بسیاری از دیدگاه‌های بهداشت جمعی و فردی باید مورد بازبینی و تجدیدنظر قرار گرفته و ایرادات موجود اصلاح شود. مدیران سیستم‌های مالی و اقتصادی نیز با اصلاح برخی شکست‌های ناشی از بحران مالی اخیر، خود را در برابر شوک‌های بزرگ‌تر و حادث‌تری مانند این بحران آماده می‌کنند. همچنین روند آموزش نیز دستخوش تغییراتی شده است و رفته رفته کشورها به آموزش مجازی اقبال پیدا کرده‌اند.

گسترش این ویروس باعث ایجاد اصلاحاتی در زمینه‌های اجتماعی نیز شده است. نوآوری‌های موجود چه در مقیاس کوچک مانند منزل و چه در مقیاس بزرگ مانند محل کار در کارخانه همگی تحت تأثیر این بحران قرار گرفته‌اند و ارتقا پیدا کرده‌اند. به نظر می‌رسد این روند باعث افزایش این نوآوری‌ها شده و پیشرفت‌های چشمگیری در عرصه رفاه اجتماعی و اقتصادی را شاهد خواهیم بود. حتی ممکن است این نوآوری‌ها در جلوگیری از شیوع این بیماری نیز مؤثر واقع شوند.

با در نظر گرفتن دامنه تغییرات ناشی از این ویروس به این نتیجه می‌رسیم که باید خود را آماده تغییرات قریب‌الوقوع در نظم اقتصادی جهانی باشیم؛ اما باید ادامه تحولات این روند را همچنان دنبال کرد. پنج مرحله فوق به کشورها این امکان را می‌دهد تا با مدیریت وضع موجود، راه خود را برای رسیدن به حالت عادی هموارتر سازند.

اشاره خواهیم کرد.)

چین الان سهم بیشتری از اقتصاد دنیا را نسبت به آنچه در سال ۲۰۰۳ داشت را دارد. در آن سال ویروس سارس این وضعیت مشابه را ایجاد کرده بود. امروز شرکت‌هایی مانند اپل و نایک و سایر تولیدکنندگان و شرکت‌هایی در سرتاسر جهان هستند اعتراف می‌کنند که تأثیرات منفی ویروس را احساس می‌کنند. صنعت‌هایی که با توریسم و مسافرت کار می‌کردند ضررهای گسترده‌ای دیده‌اند. شرکت‌های مسافری هواپیمایی، شرکت‌های مسافری کشتیرانی، هتل‌ها؛ همه آن‌ها با توجه مقررات منع مسافرت و افزایش نگرانی‌های ناشی از شیوع بیماری کرونا دچار ضررهای هنگفتی شده‌اند.

«هرچه قدر زمان می‌گذرد و مدت زمان کنترل این بیماری بیشتری می‌شود برای اقتصاد جهانی یک تهدید بالقوه محسوب می‌شود». این را روحان ویلیامسون پروفیسور مدیریت مالی دانشکده کسب‌وکار دانشگاه مک دانو ماه پیش به من گفت. زنجیره تأمین با توجه به پس اندازه‌های خانوارها می‌تواند برای چند هفته‌ای با این مشکلات کنار بیاید ولی اگر مدت زمان این بیماری زیادی شود «شرایط خیلی سخت خواهد شد».

بازار سهام و ویروس کرونا

در ۹ مارس بیش از ۱۰۰ هزار نفر در دنیا به ویروس کرونا مبتلا شده‌اند. الان ویروس به قسمت‌هایی دیگری از ایالات متحده آمریکا، آمریکای جنوبی، آسیا و اروپا رسیده است. حدوداً ۴۰۰۰ نفر مرده‌اند که بیشتر آن‌ها در چین بوده‌اند. نگرانی‌ها از اینکه شیوع ویروس کرونا ادامه پیدا خواهد کرد

اوضاع خیلی بد است. میانگین شاخص صنعت بورس داوجونز روز دوشنبه حدود بیش از ۲۰۰۰ واحد، به دلیل افزایش ترس از شیوع ویروس کرونا و اخبار قیمت جهانی نفت که تحت تأثیر مذاکرات روسیه و عربستان بود، سقوط کرد. همچنین بازارها در اروپا و آسیا نیز بعد از بحران مالی ۲۰۰۸ دوباره چنین شرایطی را به خود دیدند.

این آخرین اخبار دنیای اقتصاد است. شیوع بیماری کووید ۱۹، باعث برهم زدن زنجیره تأمین، سقوط فروش برخی از محصولات، ایجاد هرج‌ومرج در مسافرت، شدت گرفتن ترس از رکود جهانی شده است.

خیلی چیزها هست که ما هنوز درباره ویروس کرونا نمی‌دانیم، به طوری که هنوز درباره تضعیف اقتصادی بالقوه ناشی از این ویروس هم برای چین و هم برای بقیه دنیا سردرگم هستیم. همچنین جدا از آنچه در دنیا در حال اتفاق است، ویروس کرونا می‌تواند بازارها را به خطر بیندازد یا اقتصاد را متلاشی کند.

بنابراین پیش‌بینی اندازه عمق، ماندگاری و گستردگی تأثیر ویروس کرونا بر اقتصاد نیز در این شرایط بسیار سخت است. ولی این آشکار است که بازارها چگونه واکنش خواهند داد، برای مثال هفته پیش فدرال رزرو (بانک مرکزی آمریکا) نرخ بهره را پایین آورد - به عنوان راهکار دولت برای جلوگیری از تأثیرات ویروس کرونا - که این نشان می‌دهد دنیا به دنبال راهکارهایی برای جلوگیری از سقوط‌های ناشی از ویروس کرونا است. (در این پایین به این راهکارهایی که دولت‌ها می‌توانند اتخاذ کنند

و اقتصاد دنیا تحت تأثیر خود قرار خواهد داد دلیل اصلی این نوسانات اقتصادی است.

ویروس کرونا می‌تواند مرگبارتر از این نیز باشد؛ الان نرخ مرگ این ویروس حدود ۲ درصد است؛ ولی این نرخ می‌تواند در روزهای آینده عوض شود. همچنین می‌تواند این مقدار نیز کاهش یابد اگر مردم رعایت کنند. ویروس کرونا می‌تواند همه‌گیر شود، همچنین می‌تواند از بین برود. مداخله دولت می‌تواند نرخ شیوع و مرگ‌ومیر را کاهش دهد؛ اما یک تصمیم اشتباه می‌تواند برعکس عمل کند.

بازار مالی کل اقتصاد نیست، اما یک نشانه‌ای است نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران نسبت به دورنمای اقتصادی سال پیش رو نگران هستند. آن‌ها پیش‌بینی می‌کنند که ویروس کرونا به گسترش خود ادامه خواهد داد و باعث ایجاد اختلالات بیشتر، تضعیف تقاضا شود و ممکن است باعث رکود جهانی شود.

مخصوصاً این در صنعت‌هایی که با مسافربری و توریسم کار می‌کردند بیشتر به چشم می‌آید؛ و این موضوع با کنسل شدن رویدادها و رخدادهای بزرگ بیشتر شدت گرفته است - برای مثال جشن موسیقی جنوب از جنوب غربی در آستین تگزاس امسال کنسل شد- و این امکان وجود دارد که این کنسلی‌ها در آمریکا و دیگر نقاط دنیا تکرار شود. عدم توافق بین روسیه و عربستان بر سر قیمت نفت باعث کاهش قیمت نفت شد و این نگرانی‌ها را دوچندان کرده است.

همین الان سرمایه‌گذاران مطمئن نیستند که این رکود جهانی رخ خواهد داد یا نه - کسی این را نمی‌داند- اما آن‌ها خود را برای این موضوع آماده می‌کنند. آن‌ها به این نگرانی‌ها هم‌اکنون واکنش نشان می‌دهند؛ اما اگر اخبار خوب دوباره به گوش رسد آنگاه در مسیر رشد قرار خواهیم گرفت.

ویلیامسون می‌گوید که نوسانات بازار سهام نشئت گرفته از عدم قطعیت‌هاست. «اگر خودتان را یک سرمایه‌گذار رادر نظر بگیرید و درباره ویروس کرونا مطلع باشیم و از خود پرسیم اگر شرایط به بدترین حالت ممکن برسد واکنش ما چیست؟ خوب مسلماً می‌گویید: جواب معلوم است، چراکه ما نمی‌خواهیم آن شخص مسئولی باشیم که مشکلات را به دوش خود بکشد. من همین الان سهام‌های خود را می‌فروشم».

سرمایه‌گذاران خود را نسبت به بدترین شرایط ممکن آماده می‌کنند و حتی برخی از شرکت‌ها و تحلیل‌گران پیش‌بینی‌های خود را از درآمدهای امسال را تغییر داده‌اند. برای مثال گلدمن ساکس رشد درآمد خود را برای شرکت‌های آمریکایی به نزدیک به صفر تخمین زده است.

رئیس و استراتژی‌گردان شرکت گلدمن ساکس در آمریکا، دیوید کوستین، در گفتگوی خود با کارکنانش گفت: «شرکت‌های آمریکایی هیچ رشد درآمدی را برای سال ۲۰۲۰ نخواهد داشت. ما مدل‌های درآمدی خود را منطبق با شیوع ویروس کرونا تغییر داده‌ایم».

کسب‌وکارها این رکود را حس کرده‌اند، اما اینکه شرایط چه قدر بد خواهد شد، بستگی به این دارد که چقدر این ویروس در جهان به زندگی خود ادامه خواهد داد

اپل از جمله شرکت‌هایی است که در این برهه زمانی در پروژه‌های خود تجدید ارزیابی کرده است. شرکت نایک نیز همچنین چنین شرایطی را در انتظار دارد.

شرکت‌هایی مانند نایک و اپل نیز کمی از بیشتر از دیگران مستعد این نگرانی‌ها هستند. رندی فردریک، مشاور رئیس‌جمهور در حوزه تجارت و ابزار مشتقات بازار سرمایه در

چارلز شواب به من گفت: «این دو شرکت مقدار قابل توجهی از محصولات خود را در چین تولید می‌کنند، اما آن‌ها نیز مقدار قابل توجهی از محصولات خود را به چین می‌فروشند».

کارخانه‌ها در چین قبلاً به دلیل سال جدید چینی با کارمندان کمتری و یا با تأخیر فعالیت می‌کردند؛ اما با آمدن ویروس کرونا بیشتر این کارخانه بسته شدند. حتی در برخی از کارخانه‌هایی که به دور از محل آلودگی بودند به دلیل محدودیت‌های مسافرتی که باعث سخت شدن حمل و نقل مردم به محل کار شد، نتوانستند شروع به فعالیت کنند؛ و از آنجا که همه چیز خیلی آهسته اتفاق می‌افتد، خیلی زمان خواهد برد تا این تولیدکنندگان به مقیاس‌های تولیدی خود دوباره بازگردند.

«حتی اگر شما به کارخانه برگردید باید ۱۴ روز در قرنطینه بمانید. حتی ما کارکنانی داریم که هنوز به کار برنگشته‌اند». این را یک کارمندی در یکی از کارخانه‌های چین در گفتگوی خود با رادیو پی آر در اوایل ماه گفت.

حتی در مقیاس‌های کوچک نیز همین طور است. فرمانداری‌ها در چین مردم را از حضور در خیابان‌ها، مغازه‌ها، رستوران‌ها، آرایشگاه‌ها، تئاترها و بقیه جاهای عمومی منع کرده‌اند.

جاهای زیادی بسته شده است. اپل مغازه‌ها و مراکز خود را بسته است. شرکت استار بوکز حدود ۲۰۰۰ مغازه خود را در چین بسته است. تقریباً همه کسب‌وکارهایی که بخشی از زنجیره تأمین خود یا سهم بازار در چین داشتند با چنین مشکلی روبه‌رو شده‌اند.

به خصوص برندهای لاکچری که فروش خود را از

خریداران چینی داشتند، ضربه شدیدی خورده‌اند. گزارشی از شرکت مدیریت سرمایه‌گذاری برنشتاین نشان می‌دهد که ویروس کرونا می‌تواند بازارهای محصولات لوکس را حدود ۴۳ میلیارد دلار در پایان سال ۲۰۲۰ دچار هزینه کند.

و درحالی‌که برندهای بزرگ بیشتر به چشم می‌آیند، تولیدکنندگان خرد حتی در برابر چنین شوک‌هایی مقاومت کمتری دارند. به‌عنوان مثال، فروشندگان آمازون که اغلب به محصولات ارزان‌قیمت چینی اتکا دارند، با صف‌های فروش سهام در حال فروپاشی هستند.

باتریک مایوو، که محصولات آشپزخانه را در آمازون می‌فروشد و برای تولید در چین مشاوره می‌دهد، در گفتگوی خود با مجله وال استریت گفت: «من فکر نمی‌کنم که پلت فرم آمازون تاکنون شاهد چنین انبوهی از مشکلات شده باشد».

در مورد شرکت‌های خطوط هوایی و سایر مشاغل دیگر که به گردشگری متکی هستند مثل هتل‌ها، تفریحگاه‌ها، شرکت‌های مسافری دریایی، شرکت‌های تور گردشگری و غیره، برخی از کارشناسان می‌گویند آن‌ها ممکن است حدود ۱۰۰ میلیارد دلار از دست بدهند. گردشگران چینی که برخی از بزرگ‌ترین خرج‌کنندگان در گردشگری در جهان هستند با این‌های محدودیت سفر، قرنطینه‌ها و مرزهای بسته روبه‌رو هستند که باعث می‌شود گردشگری به‌طور فزاینده‌ای سخت شود.

و هرچه قدر این ویروس در جهان گسترش می‌یابد دیگر کشورها را نیز درگیر این مشکلات می‌کند. برای مثال ایتالیا که مقصد گردشگری بود الان دیگر مسافرت به آن ممنوع شده است. به نظر می‌رسد اقتصاد این کشور دچار رکود شدیدی

شود.

متخصصان اقتصادی که من با آن‌ها حرف زدم می‌گویند تولید ناخالص داخلی چین در این سه ماه نخست دچار کاهش خواهد شد و از آنجایی که حدود ۱۷ درصد از کل اقتصاد دنیا را دارد این خبر خوبی برای اقتصاد دنیا نخواهد بود. تولید ناخالص داخلی تخمین شده برای چین در این سه ماه نخست سال ۲۰۲۰ حدود ۶ درصد بود.

فردریک می‌گوید «اکثریت قریب به اتفاق اقتصاددانان و سائیرانی که به چین نگاه می‌کنند - و آنچه تاکنون درباره ویروس می‌دانیم - با انتظار بهترین سناریوی سه‌ماهه نخست در چین، این تولید ناخالص داخلی را صفر می‌دانند. بسیاری از آن‌ها انتظار دارند که تولید ناخالص داخلی منفی را در سه‌ماهه اول سال جاری داشته باشد، به همین ترتیب صدمه به تولید ناخالص داخلی جهانی را به همان میزانی که چین بزرگ و کشورهای بزرگ اقتصادی آسیب می‌بیند در انتظار دارند».

هرچه در چین اتفاق بیفتد همه دنیا را نیز تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. خود کشورهای اتحادیه اروپا اذعان دارند که تولید ناخالص داخلی آن‌ها فقط ۱/۰ درصد پایان سال گذشته رشد داشته و هر شوکی می‌تواند این نرخ را منفی کند.

آمریکا بزرگ‌ترین اقتصاد دنیا را دارد، بنابراین وضعیت بهتری خواهد داشت. رشد تولید ناخالص داخلی آمریکا حدود ۱/۲ درصد در سه‌ماهه نخست پارسال را داشت و متخصصین می‌گویند امسال این رشد اقتصادی بدتر خواهد شد و با توجه به این شوک بزرگ ممکن است این اقتصاد بزرگ نیز با رشد اقتصادی منفی روبه‌رو شود.

سؤال بزرگ این است تا کی این وضع ادامه پیدا خواهد کرد؟ اگر ویروس کرونا مهار نشود و این نگرانی‌ها افزایش

همه این‌ها نشان می‌دهد که صنایع زیادی در سال ۲۰۲۰ دچار مشکل خواهند بود. هرچند این جواب خوشحال‌کننده‌ای نیست ولی وضعیت آن‌ها بستگی به مدت زمان دوام ویروس کرونا در جهان بستگی دارد.

هم‌اکنون بیشتر این رکود اقتصادی شامل شرکت‌هایی است که در ارتباط با چین بوده‌اند ولی با گسترش این ویروس این رکود به آمریکا و اروپا نیز خواهد کشید.

«من فکر می‌کنم همه کشورها به این ویروس مبتلا خواهند شد و از بین رفتن این ویروس ماه‌ها طول خواهد کشید، ما به این زودی نمی‌توانیم پایان آن را در انتظار داشته باشیم». جنیفر نوزو، یک متخصص بیماری‌های عفونی و محقق ارشد مرکز بهداشتی جانس هاپکینز، ماه گذشته به من این را گفت.

آیا این ویروس باعث رکود جهانی خواهد شد؟

همه می‌خواهند بدانند که آیا ویروس کرونا منجر به یک رکود جهانی می‌شود یا نه؟ یک جواب کوتاه وجود دارد و آن هم این است که بله ممکن است این اتفاق بیفتد. دوباره می‌گوییم اگر این اتفاق بیفتد اندازه ضرر آن بستگی به دوره حیات این ویروس دارد.

رکود اقتصادی به‌طورکلی به‌عنوان رشد منفی اقتصاد در دو ربع متوالی در سال تعریف می‌شود یعنی اگر در دو بازه سه‌ماهه که مجموعاً ۶ ماه می‌شود اقتصاد رشد منفی داشته باشد با رکود مواجه هستیم که معمولاً با تولید ناخالص داخلی (GDP) اندازه‌گیری می‌شود؛ یعنی، ارزش کل کالاها و خدمات نهایی تولیدشده در یک دوره معین (در این حالت معمولاً یک ربع سال).

پیدا کند، احتمال رکود جهانی افزایش می‌یابد. همچنین باید یادمان باشد که ویروس کرونا فقط یک عامل است و ممکن است باعث تشدید دیگر عوامل مثل جنگ تجاری شود.

«هرچه قدر ویروس گسترش می‌یابد و مردم زیادی را آلوده می‌کند، تأثیرات آن نیز بیشتر و بیشتر می‌شود و کشورهای زیادی درگیر رکود می‌شوند».

متخصصانی که من با آن‌ها حرف زدم گفتند که اگر دولت درست عمل کند و این بیماری خاتمه یابد، بدترین سناریو رخ نخواهد داد. این بدان معنا نیست که به‌طور مساوی در سراسر جهان یا حتی در تمام صنایع یا نیروهای کار این سناریو رخ نخواهد داد. ولی اگر ما به مقیاس جهانی بخواهیم حرف بزنیم به‌طور میانگین این سناریو رخ نمی‌دهد اگر بیماری پایان یابد و دولت‌ها درست عمل کنند.

این خبر برای شرکت‌هایی مانند اپل که کالاهایی با دوره مصرفی طولانی تولید می‌کنند می‌تواند خوب باشد، اما برای خدماتی مانند رستوران‌ها یا مسافربری‌های دریایی یا هتل‌ها می‌تواند خبر بدی باشد که در نتیجه شرایط سخت‌تری را برای جبران ضررهای خود خواهند داشت. رندی فردریک، مشاور رئیس‌جمهور در حوزه تجارت و ابزار مشتقات بازار سرمایه در چارلز شواب این را به من گفت.

وی توضیح داد که اگر شما می‌خواهید مثلاً یک آیفون یا ماشین لباسشویی یا اتومبیل بخرید اما به دلیل کمبود عرضه یا بسته شدن یک فروشگاه نتوانستید آن‌ها را بخرید، شما می‌توانید صبر کنید و زمانی که این محصولات در دسترس شما قرار گرفتند آن‌ها را بخرید. این را در نظر داشته باشید که شوک اقتصادی تا زمانی که شغل و پولی برای هزینه کردن

دارید، موقتی است.

اما اگر هر روز به کافی‌شاپ می‌رفتید یا هر آخر هفته به تفریحگاه می‌رفتید و الان این مکان‌ها به دلیل ویروس کرونا بسته شده‌اند، با باز شدن این مکان‌ها و پایان ویروس شما نمی‌توانید آن مراجعه‌های از دست رفته خود را به‌طور چندگانه دوباره انجام دهید.

حتی اگر ویروس کرونا منجر به رکود نشود، ولی می‌تواند اقتصاد دنیا را تضعیف کند.

ویروس کرونا تاکنون نقاط آسیب‌پذیر شرکت‌ها را، به‌خصوص آن دسته از شرکت‌هایی که به‌طور گسترده زنجیره تأمین آن‌ها یا فروش محصولات آن‌ها متکی به چین بوده در معرض تهدید قرار داده است. این شاید شرکت‌ها مجاب کند که وابستگی خود را از چین قطع کنند، چیزی که قبلاً به خاطر جنگ تجاری دونالد ترامپ رخ داده است.

این به معنای رها کردن چین توسط کل دنیا نیست، بلکه توزیع یا تنوع بخشیدن به زنجیره‌های تأمین برای محافظت بهتر در برابر بحران‌های بزرگ است که می‌تواند یک کشور یا یک منطقه را بیشتر از سایر نقاط تحت تأثیر قرار دهد.

حتی برای شرکت‌هایی که به چین وابسته نیستند، این یک یادآوری خوبی است که هیچ‌کس نمی‌داند که همه‌گیری یا بحران بعدی در چه زمانی و در کجا می‌تواند اتفاق بیفتد؛ اما یک چیز مسلم است: یک مقطع دیگر وجود خواهد داشت. بنابراین آماده کردن خود برای آن روز یک ایده خوبی است.

تأثیرات بیماری کووید ۱۹ بر تحرک‌های استراتژیک خاورمیانه

زدن نفت‌کش‌ها و تأسیسات نفتی که شامل سربازان و دارایی‌های آمریکایی نیز می‌شود به کار خود ادامه می‌دهد. با تشدید درگیری‌های مداوم در ماه‌های پس از ترور سردار قاسم سلیمانی، ایران و شرکای نظامی این کشور ممکن است بیماری کرونا را فرصتی برای حمله به نیروهای آمریکایی با احتمال پاسخ کمتر از طرف مقابل بدانند تا برای بیرون کشیدن ایالات متحده از عراق اقدامات لازم را انجام دهند. نتیجه این امر که طرفین به بیماری کرونا به‌عنوان فرصتی نگاه می‌کنند منجر به ایجاد درگیری‌های امنیتی کلاسیک می‌شود که این خود ممکن است منجر به درگیری‌های وسیع نظامی ناخواسته طرفین شود. عدم توجه به اقدامات ضد تروریستی با توجه به اینکه دولت عراق هنوز به حالت ثبات نرسیده است، روندی است که احتمالاً همچنان ادامه خواهد داشت، زیرا این بحران کرونا اولویت‌ها را به خود متوجه کرده است.

۲. **دخالت بیشتر روسیه و چین در منطقه: روسیه** مداخله خود را در منطقه بیشتر خواهد کرد و از این بحران به‌عنوان فرصت استفاده خواهد کرد، برای مثال مواضع خود را در سوریه توسعه خواهد داد. ولی اگر بخواهیم به نقش چین در منطقه توجه کنیم باید به‌صورت بلندمدت به این موضوع نگرسته شود. چین از قبل به‌شدت در حال سرمایه‌گذاری و ساخت تأسیسات خود در منطقه با استفاده از طرح کمربند و راه ابریشم خود است. اگرچه این محرک‌های اقتصادی

بحران جهانی نسل ما مطمئناً اثرات تحول‌آفرینی در هر دولتی و جامعه‌ای در جهان خواهد داشت و خاورمیانه از این قاعده مستثنی نیست؛ اما این احتمال وجود ندارد که بحران بیماری کووید ۱۹ منجر به تحرکات استراتژیک جدیدی در منطقه گردد که در گذشته اصلاً این استراتژی‌ها در کار نبوده باشد. در واقع این بحران بیشتر باعث تقویت طرف‌های مقابل موجود در منطقه می‌شود.

مهم‌ترین تحرکات استراتژیکی که با ظهور کرونا می‌تواند اتفاق بیفتد این موارد هستند:

۱. **تنش‌ها میان ایران و آمریکا:** هر دو طرف شاید به این بحران به‌عنوان یک فرصتی نگاه کنند و اقدامات قبلی خود را که منجر به درگیری طرفین می‌شد را دوباره کنند. دولت ترامپ همچنان به فشار حداکثری علیه‌رغم اینکه این راهکار نتایج استراتژیکی به همراه ندارد و متحدان و کشورهای اروپایی دیگر را به مشکل انداخته، پافشاری می‌کند. برخی از گزارش‌ها نشان می‌دهند که برخی از دولتمردان آمریکایی روی بحران بیماری کووید ۱۹ برای افزایش آسیب‌پذیری ایران حساب باز کرده‌اند تا ایران را وارد میز مذاکره کنند. در طرف مقابل، دولتمردان ایران «استراتژی صبر» را بعد از خروج آمریکا از توافق هسته‌ای در نظر گرفته‌اند که تعهدات خود را از این توافق قدم‌به‌قدم کاهش می‌دهند و در فکر آزاد کردن خود از اقتصاد اروپا و آسیا هستند. در عوض ایران هزینه‌های فشار حداکثری آمریکا را با

است که استراتژی‌ها را هدایت می‌کند ولی این دور از ذهن نیست که نفوذ چین در مواضع استراتژیکی و سیاسی در منطقه افزایش خواهد یافت. برخی از تحلیل‌گران بر این باورند که بحران بیماری کرونا باعث رشد فردی چین می‌شود، و این‌گونه استدلال می‌کنند که با شیوع بیماری کرونا نظام‌های جهانی به‌طور گسترده و «یکجا» عوض می‌شود برای مثال شیوع بیماری کووید ۱۹ منجر به عقب‌نشینی اقتصادی آمریکا از کانال سوئز شده است. با این عقب‌نشینی‌های آمریکا چین از فرصت استفاده می‌کند و خود را در این بحران همه‌گیر جهانی به جایگاه رهبر جهانی می‌رساند، برای مثال ارسال کمک‌های دارویی و ۲۵۰ هزار ماسک به ایران از این اقدامات است.

۳. افزایش سلطه‌گری دولت‌ها و کاهش دموکراسی:

قبل از ظهور بیماری کرونا سرکوب‌ها برای کنترل ناآرامی‌ها در کشورها افزایش پیدا کرده بود. مدیریت ضعیف دولت، فساد گسترده و بحران‌های اقتصادی همچنان اعتراضات گسترده‌ای را تقریباً پس از گذشت یک دهه از قیام‌های بهار عربی به همراه دارد. با توجه به اینکه دولت‌های منطقه با شیوع بیماری کرونا در ابتدا آسیب‌پذیر هستند، انتظار می‌رود رهبران حاکم از قدرت خود استفاده کرده و اعتراضات قانونی را زیر سایه امنیت و سلامت عمومی سرکوب کنند. مقامات لبنان از رسانه‌های اجتماعی برای ردیابی معترضین در حال استفاده هستند و مخالفان سیاسی بیشتر از هر زمان دیگری به رسانه‌های اجتماعی متمایل هستند تا تلاش‌های خود را برای هماهنگی گروه‌های

مختلف انجام دهند، زیرا اعتراضات حضوری در طول دوره شیوع بیماری دشوار است. مقامات مصری برای افزایش سانسور خبری، اعتبارنامه یک خبرنگار غربی را به خاطر پوشش خبری شیوع ویروس کرونا باطل کردند. در اسرائیل ناظران نگران این هستند که آنچه برخی از آن به «کودتای کرونا» اسم برده‌اند به نخست‌وزیر بنیامین نتانیاهو اجازه می‌دهد که دادگاه خود را به اتهام فساد به تعویق بیندازد و با وجود عدم ایجاد یک دستورالعمل برای ائتلاف، قدرت خود را حفظ کند.

۴. فجایع انسانی: خاورمیانه میزبان برخی از بدترین

بحران‌های انسانی در جهان است که درگیری‌های مداوم در لیبی، یمن و سوریه بزرگ‌ترین بحران آوارگی را از زمان جنگ جهانی دوم ایجاد کرده‌اند. پناهندگان و آوارگان داخلی در برابر بیماری کرونا بسیار آسیب‌پذیر هستند. اکنون این منطقه با یک فاجعه بهداشتی زیر سایه نابودی‌های ساخته شده توسط خود انسان‌هاست که یک دهه جنگ‌های منطقه‌ای به راه انداخته‌اند.

در خاورمیانه همیشه پیش‌بینی پیشرفت از بد به بدتر آسان است؛ اما ممکن است چند گشایش دیپلماتیک بروز پیدا کند. این موارد شامل:

• شورای همکاری خلیج فارس و ایجاد روابط

حسنة با ایران: از آنجا که حملات نفت‌کش‌ها از تابستان گذشته آغاز شد، کشورهای مهم شورای همکاری خلیج‌فارس مانند امارات شروع به مذاکرات امنیتی دریایی با ایران کردند، زیرا هزینه درگیری ایالات متحده آمریکا و ایران به معنای

واقعی کلمه به آن‌ها وارد می‌شد. پیامدهای ترور سردار قاسم سلیمانی توسط آمریکا و وقایع بعد از آن هنوز پایان نرسیده است. سعودی‌ها و اماراتی‌ها ممکن است بخواهند ایران را همچنان در فشار حداکثری نگه دارند، اما به گفته یکی از تحلیلگران حوزه خلیج فارس، آن‌ها همچنین نمی‌خواهند با یک رژیم در معرض خطر و شهروندان عصبانی روبرو شوند؛ بنابراین تعجبی آور نیست که امارات برای کمک به ایران به تسهیل حمل و نقل تجهیزات پزشکی پرداخته است. همه‌گیری بیماری کرونا این واقعیت را نشان می‌دهد که هیچ‌کس در شرایط شیوع ویروس پیروز نمی‌شود.

- **آزادی زندانیان:** فشارها برای آزادی زندانیان برای جلوگیری از شیوع بیماری کرونا افزایش یافته است. بحرین حدود ۱۵۰۰ زندانی را به دلایل انسانی، که بزرگ‌ترین آزادی زندانیان از زمان قیام سال ۲۰۱۱، آزاد کرده است. گفته می‌شود، افراد آزاد شده هنوز انتخابی هستند و ممکن است این وضع عوض شود. همچنین در ایران نیز حدود ۸۵۰۰۰ زندانی آزاد شده‌اند.

- **افزایش همکاری بین اسرائیل و فلسطین:** این ویروس در همه جای سرزمین‌های اشغالی همه‌گیر شده است. درحالی‌که اسرائیل آماده برای یک واکنش وسیع برای جلوگیری از همه‌گیری ویروس ندارد، به نظر می‌رسد همکاری سطح بالایی بین مقامات اسرائیلی و فلسطین وجود دارد، از جمله یک اتاق عملیاتی مشترک برای مهار ویروس. غزه

که قبلاً از سال‌ها محاصره از شرایط وخیم انسانی و بهداشتی رنج می‌برد، نگرانی ویژه‌ای برای شیوع ویروس است. سازمان بهداشت جهانی هشدار داده است که سیستم بهداشتی غزه قادر نخواهد بود شیوع این بیماری را در منطقه به وسعت ۴۰ کیلومتر و با جمعیت حدود ۲ میلیون نفر را تحت کنترل خود قرار دهد. چنین شرایطی ممکن است منجر به سهولت محاصره و احتمالاً ایجاد آتش‌بس شود.

گفته می‌شود چنین گشایش‌هایی محدود و کوتاه‌مدت می‌باشد. عدم وجود یک تغییر بزرگ مثل فروپاشی یک قدرت منطقه‌ای بزرگ - که دور از انتظار است این فروپاشی را فقط با بیماری کرونا به دلیل تضعیف دولت‌های منطقه باشد - پس مسیر استراتژی منطقه به احتمال خیلی زیاد روند قبلی خود را یعنی همان روند قبل از شیوع کرونا را ادامه دهد.

چگونه کرونا ویروس می تواند اقتصاد را به نابودی بکشاند؟

فعالیت‌های خود نیاز به کمک مالی دارند. شرکت‌های زامبی به شرکت‌های بدهکاری اطلاق می‌شود که قادر به بازپرداخت وام خود می‌باشند، اما توان بازپرداخت اصل بدهی را ندارند. شرکت‌های زامبی اغلب در حالی به فعالیت خود ادامه می‌دهند که درآمد حاصل از کسب‌وکار آن‌ها پس از پوشش هزینه‌های عملیاتی و هزینه‌های ثابت، تنها کفاف پرداخت وام دریافت‌شده را می‌دهد، از این رو توان پرداخت اصل بدهی را نخواهند داشت.

مواجه‌شدن با حقیقت دیستوپیایی (دستوپیا مخالف واژه اتوپیا است) که مصداق آن فرودگاه، مترو، قطار و رستوران‌های خالی از انسان‌ها است، به شدت به فعالیت‌های اقتصادی آسیب رسانده است. هر چه این شیوع بیشتر طول بکشد، خطر ایجاد رکود شدید مالی و در نتیجه آن، طولانی‌تر شدن زنجیره شرکت‌های بدهکار افزایش می‌یابد.

در قرن گذشته همیشه رکودها با دوره ثابتی از بدهی ناشی از نرخ‌های بهره همراه بوده است. عمده خسارت‌های ناشی از بیماری واگیر، بیش از سه ماه به طول نینجامیده است؛ اما در مورد کرونا باید گفت هم‌هنگامی و افزایش این ویروس اقتصاد جهانی را با رکورد جدیدی در بدهی و رکود روبه‌رو خواهد کرد.

بانک‌های مرکزی کشورها اکنون نگران این مسئله شده‌اند که بحران ناتوانی در پرداختها میتواند بحران مالی سال ۲۰۰۸ را رقم بزند. به همین دلیل است که خزانه‌داری آمریکا اقدامات ضربتی را برای برنرفتن از بحران انجام داد که بی‌شباهت به

این اولین بار در قرن حاضر است که همه‌گیر شدن یک بیماری به اقتصاد جهان ضربه وارد کرده و آن را با سطوحی از بحران بدهی مواجه می‌کند.

گرچه فدرال رزرو (وزارت خزانه‌داری ایالات متحده) آخر هفته اخیر به سمت کاهش نرخ‌ها و خرید اسناد خزانه حرکت کرد، اما بازارهای جهانی روز دوشنبه سقوط کردند. این شرایط باعث می‌شود تا ویروس کرونا اقتصاد جهانی را با آسیب‌های بسیار متفاوت از بحران مالی ۱۲ سال گذشته، (اشاره به بحران مالی ۲۰۰۸) درگیر کند.

نکته کلیدی این است که در بحث بدهی خارجی، اکنون جهان در وضعیت بدتری نسبت به سال ۲۰۰۸ قرار دارد. اتفاق ناخوشایند این است که بحران بدهی از حوزه مسکن و بانک (که دلایل اصلی بحران بدهی ۲۰۰۸ بودند) در ایالات متحده به تمامی شرکت‌ها و بنگاه‌های جهانی کشیده شده، لذا دامنه گسترده‌تری یافته است.

هنگامی که معاملات و امور اقتصادی با توقف ناگهانی در جریان‌های مالی خودشان روبه‌رو می‌شوند، بی‌پناه‌ترین شرکت‌ها آن دسته از بنگاه‌هایی هستند که در بازپرداخت وام‌هایشان تقلا می‌کنند. مخصوصاً شرکت‌هایی که برای پرداخت بهره وام خود تلاش می‌کنند و تنها با بدهی مجدد (گرفتن وام) به حیات خودشان ادامه می‌دهند. این شرکت‌ها را شرکت‌های «زامبی» می‌نامیم.

شرکت زامبی (ZOMBIE COMPANY) یک اصطلاح رسانه‌ای برای شرکت‌هایی است که برای ادامه

اقدامات سال ۲۰۰۸ نبود. با توجه به اینکه تأثیر این اقدامات در حالهای از ابهام است می توان این سؤال را پرسید که چرا نظام مالی باید مجدداً احساس آسیب پذیری داشته باشد؟

سیاست های آسان و ساده پولی که توسط فدرال رزرو (خزانه داری آمریکا) دنبال می شود و با سیاست های بانک های مرکزی جهان هم مطابق است، در حقیقت برای رشد اقتصادی و عبور از بحران های اقتصادی احتمالی طراحی شده اما در عوض بسیاری از این پول به اقتصاد مالی اعم از سهام، اوراق قرضه و دادن اعتبار ارزان به شرکت های غیرانتفاعی اختصاص یافته است.

با ادامه روند فوق، وام دهندگان به افزایش میزان وام دادن به شرکت هایی که منابع مالی مشکوکی دارند، روی آورده و به همین دلیل امروزه بدهی جهانی در سطح بالایی قرار گرفته است.

سطح بدهی بازپرداخت وام ها در آمریکا اکنون به ۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده! که رکورد بحران مالی ۲۰۰۸ را شکسته است. شرکت های آمریکایی در بخش های اتومبیل، توریسم، میهمان نوازی و حمل و نقل آسیب مستقیمی از کرونا خواهند دید.

اکنون حدود ۱۶ تریلیون دلار بدهی پنهان در بازار وجود دارد که از جمله مسببان آن شرکت های «زامبی» هستند. اکنون زامبی ها ۱۶ درصد از کل شرکت های بازرگانی عمومی در ایالات متحده و بیش از ۱۰ درصد در اروپا را تشکیل می دهند. نگاهی به داده ها نشان می دهد که «زامبی ها» به ویژه در صنایع کالایی مانند معدن، زغال سنگ و نفت مشغول هستند که ممکن است طغیان هایی را برای صنعت نفت شیل (که اکنون محرک اصلی اقتصاد آمریکا است) به وجود آورد.

اما تنها منبع بالقوه مشکل، زامبی ها نیستند. بلکه برای جلوگیری از مقررات وضع شده بر شرکت های دولتی بسیاری از آن ها به معاملات خصوصی روی آوردند که معمولاً بدهی زیادی برای شرکت به بار می آورد. متوسط بدهی شرکت های آمریکایی که تحت تملک صاحبان سهام خصوصی هستند، شش برابر درآمد سالیانه شان است!

اکنون در کنار شیوع کرونا، اضطراب بدهی در صنایعی که تحت تأثیر این ویروس هستند نیز گسترش می یابد. از جمله حمل و نقل، سرگرمی و اوقات فراغت، اتومبیل و بدتر از همه نفت... .

از سویی بر اثر ترس از کاهش تقاضا ناشی از شیوع ویروس و از طرفی به دلیل وحشت از کاهش عرضه، قیمت هر بشکه نفت به ۳۵ دلار کاهش یافته است. این مقدار بسیار پایین تر از آن است که شرکت های نفتی بتوانند بدهی خود را پرداخت کنند.

گرچه هنوز جهان شاهد رکود حاصل از شیوع کرونا نیست؛ اما این بیماری واگیر، بسیار نادر است. تأثیر اقتصادی آن نه تنها بر بدهکاران مالی بلکه بر شرکت های ناکام در بازارهای مالی نیز مشاهده خواهد شد.

هرچه بازارها سقوط می کنند، سرمایه گذاران احساس ثروتمندی کمتری کرده و هزینه هایشان را کاهش می دهند در نتیجه اقتصاد «کند» می شود. از سال ۱۹۸۰ به این طرف، بازارهای مالی (عمدتاً سهام و اوراق قرضه) چهار برابر بزرگتر از اقتصاد جهانی شده اند که این بالاتر از رکورد سال ۲۰۰۸ است. این ها ثمره «پول آسان»، افزایش وام ها و بدهی هاست.

گاوهای وال استریت (اشاره به ابرشرکت های مالی خیابان وال استریت) هنوز امید دارند که شرایط مانند چین بهتر خواهد

شد. چون بازار سهام چین پس از چند هفته ضرر دوباره نجات یافته و اقتصاد چین نیز به همین منوال است؛ اما آخرین آمار نشان می‌دهد که اقتصاد چین در این فصل (سه ماه از سال) منقبض شده است.

درحالی‌که چین در جایگاه مرکزی این بحران قرار نگرفته، اما شیوع جهانی این ویروس ممکن است با کاهش تقاضای جهانی، بحران را مجدداً به این کشور بکشاند.

طی دهه گذشته بدهی شرکت‌های چینی چهار برابر شده و به بیش از ۲۰ تریلیون دلار رسیده است. صندوق بین‌المللی پول تخمین زده که یک‌دهم این بدهی مربوط به شرکت‌های «زامبی» است که وابسته به وام‌های مستقیم دولتی می‌باشند.

در سایر نقاط جهان از جمله آمریکا، درخواست‌ها برای پشتیبانی دولتی از شرکت‌ها افزایش یافته است. فارغ از اینکه که سیاست‌گذاران چه اقدامی انجام دهند، نتیجه به کرونا و زمانی بستگی دارد که انتشار این ویروس روند نزولی پیدا کند.

هرچه بیشتر کروناویروس با سرعت فعلی انتشار یابد، احتمال اینکه «زامبی‌ها» بمیرند بیشتر است! که در این صورت بازارهای مالی را بیشتر تحت فشار قرار داده و زمینه شیوع «ویروس خطرناک مالی» را فراهم می‌کنند.

درک شوک اقتصادی ویروس کرونا

اروپا نیز چنین شد. در آمریکا هم به دلیل نبود تست‌های شناسایی بیماری ناکافی این فرصت از دست رفت. به همین دلیل فاصله‌گذاری اجتماعی حال باید گسترده‌تر و به مدت طولانی‌تری اجرا شود که این وضعیت اقتصاد را خفه خواهد کرد.

احتمال موج دوباره بیماری نیز وجود دارد حتی در کشورهایی که نسبتاً به سرعت جلوی شیوع را گرفتند و با برگشتن فعالیت‌های اقتصادی به وضعیت عادی این احتمال افزایش پیدا می‌کند. ما چنین امواج بازگشتی را در هنگ‌کنگ و سنگاپور دیده‌ایم پس در واقع فقط تاریخ می‌تواند قضاوت کند که چنین اقدامات سریعی نتیجه‌بخش بوده‌اند یا نه.

در حال حاضر کشورهایی که دیرتر اقدام کردند در وضعیت تیره و تاریکی قرار دارند. آنچه در چهار هفته گذشته رخ داد جزئی از محاسبه معمول ریسک نبود. پیش‌بینی‌ها دیگر جواب‌گو نیستند؛ برای مثال پیش‌بینی‌های اولیه آمار بیکاری حاصل از این بحران را در آمریکا حدود یک میلیون و ششصد هزار نفر تخمین می‌زدند اما آنچه رخ داد بیکاری سه میلیون و دویست هشتاد هزار نفر بود، عددی بی‌سابقه که پنج برابر بیش‌ترین افزایش هفتگی بحران مالی جهانی است. پیش‌بینی‌ها که در بهترین زمان‌ها هم غیرقابل اتکا هستند، حال به دلایل مختلفی مشکوک‌اند. این دلایل شامل موارد زیر می‌شوند:

۱. ویژگی‌های ویروس کاملاً شناسایی نشده‌اند و هر لحظه امکان تغییر در ویروس هست.

با پیشرفت ویروس در سرتاسر جهان ما شاهد این بوده‌ایم که دولت‌ها تمهیدهای بهداشتی مانند فاصله‌گذاری اجتماعی برای کاهش سرایت این بیماری انجام داده‌اند. انجام این امر جریان و گردش مردم و کالاها را مختل کرده است و اقتصادها را با رکود روبه‌رو کرده است و این‌گونه واگیری اقتصادی نیز همچون خود بیماری در حال گسترش است.

چنین چیزی تا چند هفته قبل غیرممکن به نظر می‌رسید. دولتمردان و بازار صرفاً نظاره‌گر اوضاع شدند و این‌گونه فرصت فاصله‌گذاری اجتماعی از دست رفت و حال دیگر ضررهای اقتصادی همراه با خود بیماری در حال افزایش‌اند و تقریباً پیش‌بینی آینده وضعیت اقتصادی غیرممکن شده است زیرا بعضی از جوانب این بحران بی‌سابقه و ناشناخته‌اند.

در این قلمروی کشف نشده ما باید انتظار رکود را در این رشد منفی اقتصادی داشته باشیم و باید با سؤالاتی در مورد شوک و بهبودی از آن و این‌که بازگشت به وضعیت قبل از شوک در زمینه نرخ رشد و سطوح تولید ممکن است یا نه و این‌که این بحران میراث ساختاری برای ما به‌جا خواهد گذاشت یا نه روبه‌رو شویم.

چشم‌انداز تیره‌تر

فرصت برای فاصله‌گذاری اجتماعی، تنها روش شناخته‌شده به منظور جلوگیری از شیوع بیشتر بیماری کوتاه است. این فرصت در استان هوئی از دست رفت ولی در کل چین فرصت غنیمت شمرده شد و شیوع در سرتاسر چین رخ نداد. در ایتالیا این فرصت از دست رفت و نتیجتاً در کل

۲. نقش مبتلایانی که علائمی نشان نمی‌دهند کاملاً مشخص نیست.

۳. نرخ دقیق ابتلا و مصونیت به عفونت مشخص نیست خصوصاً در مواردی که تست‌های تشخیص محدودند.

۴. پاسخ‌های سیاست‌گذارانه ناهموار و اغلب با تأخیرند و خطاهایی نیز رخ می‌دهند.

۵. واکنش شرکت‌ها و خانوارها نیز نامعین است.

تنها چیزی که اطمینان‌بخش است این است که هر عملی مبتنی بر قطعی شمردن یک پیش‌بینی منجر به شکست خواهد شد. ما معتقدیم که بررسی کردن همه سناریوها در این چشم‌انداز تاریک کمک بهتری می‌کند.

بررسی شکل شوک

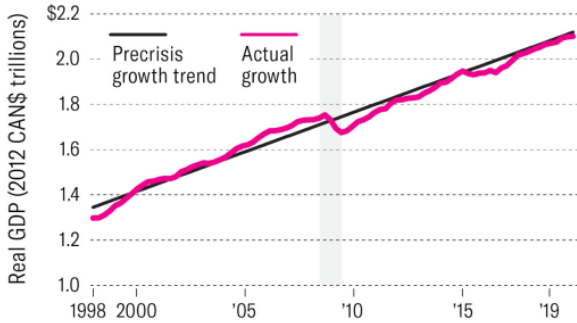
مفهوم یک رکود اقتصادی بی‌پرده است. تمام آن چیزی که می‌گوید این است که ما شاهد واژگونی رشد مثبت اقتصادی به رشد منفی برای شش ماه خواهیم بود. ما فکر می‌کنیم سؤال مهم‌تر در مورد شکل این شوک است چیزی که مربوط به هندسه شوک و میراث ساختاری‌اش می‌باشد. چه چیزی در مسیر ضربه اقتصادی شوک قرار می‌گیرد و کووید ۱۹ چگونه وارد این ماجرا می‌شود.

برای روشن کردن این موضوع به سه بهبودی سه نمونه کشور مختلف از بحران مالی جهانی می‌پردازیم.

۱. شوک به شکل V: در سال ۲۰۰۸ کانادا از بحران بانکی احتراز کرد، اعتبار به جریان خود ادامه داد و تشکیل سرمایه به نحو جدی مختل نشد. اجتناب از یک سقوط عمیق‌تر جریان کار را در جای خود نگه

داشت و جلوی هدر رفت مهارت‌ها را گرفت. تولید ناخالص ملی پایین آمد اما نه خیلی و توانست به وضعیت قبل از بحران بازگردد. این نمونه شکل V هست که در آن خروجی‌ها جابجا می‌شوند اما رشد سرانجام به مسیر قبلی‌اش باز می‌گردد.

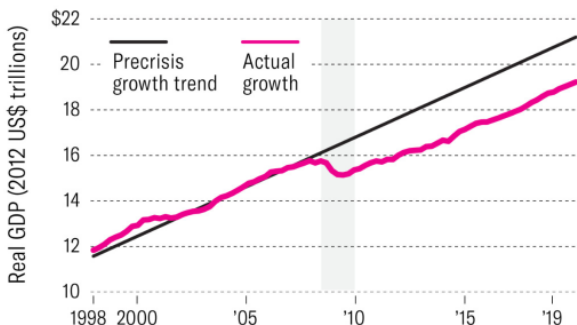
V-shaped (Canada)

۲. شوک به شکل U: آمریکا مسیر متفاوتی را طی کرد

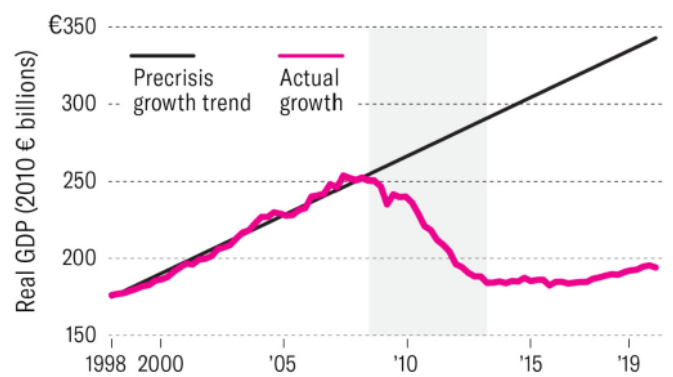
و نرخ رشد پشت سر هم پایین آمد و دیگر هرگز به حالت قبل بازنگشت، البته بهبودی وضعیت نرخ رشد محقق شد اما فاصله بین نرخ رشد جدید با قدیم زیاد است. این‌گونه به یک‌باره به عرضه اقتصاد ضربه وارد شد که این نتیجه بحران بانکی بود که در آن اعتبار جریانش را از دست داد. با گسترش رکود به عرضه کار و تولید آسیب زده شد. و این‌گونه شوک U شکل آمریکا هزینه‌های سنگین‌تری نسبت به شوک V شکل کانادا به بار نشاناند.

U-shaped (United States)

۳. شوک به شکل L: یونان سومین مثال و بدترین آن‌هاست، نه تنها نرخ رشد کشور بهبود نیافت بلکه حتی بدتر هم شد. فاصله نرخ قدیم با جدید بسیار زیاد شد و بازدهی مستمراً کاهش یافت این بدین معنی است که بحران آسیب ماندگار ساختاری به عرضه اقتصاد وارد کرد. ورودی‌های سرمایه و ورودی‌های کار و تولید مکرراً آسیب دیدند.

L-shaped (Greece)

پس چه چیزی این هندسه شوک را به نحوی که در بالا نشان داده شد میراند؟ نکته کلیدی در توانایی شوک در آسیب زدن به عرضه اقتصاد و جزئی‌تر بگوییم تشکیل سرمایه نهفته است. وقتی که جریان اعتبار مختل می‌شود و بازار سرمایه رشد نمی‌کند، ترمیم کند خواهد بود، کارگران از نیروی کار خارج می‌شوند، مهارت‌ها هدر می‌روند و بهره‌وری پایین می‌آید و این‌گونه شوک ساختاری می‌شود.

اشکال L، U، V می‌توانند شدت و حدت متفاوتی داشته باشند. حال از کجا این ویروس وارد می‌شود؟ شدت شوک تحت تأثیر ویژگی‌های ویروس، پاسخ‌های سیاست‌گذارانه و همچنین رفتار مصرف‌کننده و شرکت در قبال این مشقت قرار می‌گیرد؛ اما شکل این شوک تحت تأثیر میزان ظرفیت آسیب

این ویروس به عرضه اقتصاد و خصوصاً تشکیل سرمایه دارد. در این خصوص دو شکل V و U عمیق ممکن است، نبرد پیش‌رو جلوگیری از شکل گرفتن شکل U است.

درک مکانیسم آسیب

با توجه به هندسه‌های بالا، دو سؤال در مورد کرونا پیش می‌آید:

۱. مکانیسم آسیب به بخش عرضه اقتصاد چگونه است؟
۲. پاسخ سیاست‌گذارانه برای جلوگیری از این آسیب چیست؟

بر طبق مفاهیم کلاسیک، بحران‌های مالی بخش عرضه اقتصاد را فلج می‌کنند و تاریخ مثال‌های زیادی از این قبیل دارد و سیاستمداران یاد گرفته‌اند که چگونه با آن رفتار کنند؛ اما ویروس کرونا مشکلات نقدینگی و سرمایه را به نحو بی‌سابقه‌ای در اقتصاد واقعی گسترش می‌دهد. درحالی‌که ریسک دوگانه مالی و شوک واقعی نقدینگی کافی نبودند، هر دو به هم پیوسته می‌شوند و خطر را افزایش می‌دهند.

بیا باید نگاهی جزئی‌تر بیندازیم به دو روشی که ویروس می‌تواند آسیب‌های ساختاری وارد کند:

۱. **ریسک‌های نظام مالی:** شوک این بیماری بی‌سابقه استرس را در بازارهای سرمایه به جریان انداخته است. بانک‌های مرکزی را مجبور به پاسخ دادن کرده است. اگر مشکل نقدینگی ادامه پیدا کند و مشکلات اقتصاد واقعی به کاهش ارزش دارایی‌ها منجر شود، مشکلات سرمایه‌ای می‌توانند ظهور کنند. اگرچه از منظر سیاسی ما ممکن است راه‌حل را بدانیم، کمک‌های

مالی به بانک‌ها از نظر سیاسی مناقشه برانگیزند. در موارد بحران‌های مالی، جریان تشکیل سرمایه می‌تواند ضربه‌ای اساسی دریافت کند که منجر به افت طولانی مدت همراه با آسیب به کار و سرمایه شود.

۲. انجماد گسترده اقتصاد واقعی: این امر یک احتمال واقعاً بی‌سابقه است. ماه‌ها فاصله‌گذاری اجتماعی می‌تواند جریان تشکیل سرمایه، مشارکت در کار و رشد بهره‌وری را مختل کند. برخلاف بحران‌های مالی، انجماد گسترده بی‌سابقه‌ای با این مقیاس بزرگ که به عرضه اقتصاد آسیب می‌زند می‌تواند مورد جدیدی برای سیاست‌گذاران باشد.

ریسک‌های اقتصاد مالی و واقعی به دو صورت به هم متصل‌اند، اولاً یک بحران کرونای طولانی می‌تواند ورشکستگی‌های واقعی را افزایش بدهد، که این اتفاق کار را برای مدیریت اقتصاد مالی دشوارتر می‌کند و یک بحران مالی می‌تواند باعث قحطی اعتبار در اقتصاد واقعی شود.

منصفانه است اگر بگوییم بحران کرونا بسیار تهدیدآمیز است و برخلاف بحران‌های مالی سال‌های اخیر امری بی‌سابقه بوده است و برای این انجماد طولانی مدت هیچ‌گونه راه‌حل از قبل گفته شده وجود ندارد.

خروج نوآورانه از شوک

مهم است که بگوییم هیچ‌کدام از سناریوهای گفته شده در بالا غیرقابل اجتناب، تک‌خطی و یکسان در جغرافیاهای متفاوت نیستند. کشورها تجارب متفاوتی خواهند داشت به دو دلیل: انعطاف ساختاری اقتصادها برای جذب این

شوک (بخوانیدش سرنوشت) و ظرفیت محققین پزشکی و سیاست‌گذاران در جهت پاسخ به این چالش بی‌سابقه از طریق راه‌های جدید (بخوانیدش خلاقیت). آیا آن‌ها می‌توانند دخالت‌های نوآورانه‌ای با سرعتی بی‌سابقه ایجاد کنند تا این مبادله رام نشدنی بین مرگ انسان‌ها و بدبختی اقتصادی را از بین ببرند.

در مورد بخش پزشکی: کاملاً آشکار است که تولید یک واکسن می‌تواند فاصله‌گذاری اجتماعی را کاهش بدهد و فشار و خفقان اقتصاد را از بین ببرد اما به نظر می‌رسد که با تولید واکسن هنوز فاصله‌ای زیاد داریم و تنها نوآوری ممکن در راه‌حل‌های موجود می‌تواند راه‌گشا باشد.

از نوآوری‌های موجود می‌توان به راه‌های درمان بیماری اشاره کرد، در حال حاضر چندین روش برای درمان این بیماری وجود دارد که در حال ارزیابی‌شان هستند. در دیگر ابعاد می‌توان به نوآوری‌های سازمانی اشاره کرد مانند آزادسازی ظرفیت‌ها برای تأمین نیاز به منابع مانند بسیج بهینه متخصصین پزشکی، تغییر کاربری فضاها برای درمان و تغییر اولویت‌های درمانی در جهت درمان بیماری کووید ۱۹.

در مورد بخش اقتصادی: در آمریکا دولت بسته حمایتی بالغ بر دو تریلیون دلار جهت کاهش ضررهای بحران اقتصادی تجویز کرده است، اما نوآوری سیاسی نیز باید رخ بدهد برای مثال بانک‌های مرکزی طرح‌های پنجره‌های تخفیفی را که تأمین سرمایه‌های کوتاه‌مدت نامحدود می‌کنند ارائه داده است تا از اطمینان حاصل کند که مشکلات نقدینگی سیستم بانکی را با اختلال روبه‌رو نمی‌کنند. آنچه امروز مورد نیاز است پنجره تخفیفی اقتصاد واقعی است که می‌تواند نقدینگی

نامحدودی را برای حمایت از خانوارها و شرکت‌ها ارائه بدهد.

در مسئله سیاست‌گذاری ایده‌های ارزشمند زیادی وجود دارند، از بین آن‌ها می‌توان به وام‌های کوتاه‌مدت بدون بهره برای شرکت‌ها و خانوارها نام برد که مهلت بازپرداخت مناسبی نیز دارند یا دادن مهلت پرداخت رهن به وام‌گیرنده‌های مربوط به اماکن مسکونی و تجاری یا استفاده از تنظیم‌گرهای بانکی تا با اتکا بر بانک‌ها بتوانند تأمین سرمایه بکنند و در شرایط وام‌های موجود تجدیدنظر بکنند. چنین نوآوری‌های سیاست‌گذارانه‌ای می‌توانند باعث ضربه‌گیری اثرات اقتصادی این ویروس شوند هرچند که نیازمند اعمال سریع و مؤثر نیز هستند.

ما فکر می‌کنیم که شانس برای نوآوری جهت جلوگیری از رفتن به سمت شوک U شکل وجود دارد تا این‌گونه بتوانیم صرفاً در شوک عمیق V شکل قرار بگیریم هرچند که در نبرد پیش رو شرایط به نفع شکل کمتر آسیب‌زای شوک نیست.

ویروس کرونا نزاع اقتصادی بین چین و آمریکا را تشدید خواهد کرد

جهان ممکن است از آن برای تقویت اقتصاد خود و تضعیف قدرت رقیب بهره بگیرند. از این رو برخی از متخصصان از جمله استفن بانون، استراتژیست سابق کاخ سفید، از شروع یک جنگ گرم اقتصادی در جهان بین دو کشور ابراز نگرانی می‌کنند. بانون معتقد است که دولت چین هیچ ابایی از هزینه‌های مالی و جانی برای مردم جهان طی این جنگ ندارد. در طی سال‌های ریاست جمهوری ترامپ، بسیاری از مقامات و مشاوران کاخ سفید همواره هشدارهای فراوانی برای مقابله با نفوذ اقتصادی، تکنولوژیکی و نظامی چین در دنیا داده‌اند و سیاست تنش‌آمیز اقتصادی ترامپ علیه چین طی این سال‌ها، حاصل چنین رویکردی در کاخ سفید بوده است. مایک پمپئو و متیو پوتینگر از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین افراد کاخ سفید در تدوین چنین استراتژی علیه چین هستند.

اما برخی از مشاوران اقتصادی ترامپ به‌خصوص استیون منوچین وزیر خزانه‌داری و لری کادلر رئیس شورای ملی اقتصادی آمریکا مخالف تحریک چین در حوزه‌های استراتژیک هستند و معتقدند روابط آمریکا و چین با توجه به در هم تنیدگی اقتصادی در دنیا و نفوذ گسترده چین در اقتصاد جهانی باید مبتنی بر همکاری باشد.

رویکرد اقتصادی و سیاسی تنش‌آمیز واشنگتن نسبت به پکن با واکنش‌هایی از سوی مقامات چین روبرو شده است؛ به طوری که این مقامات حتی ساخت ویروس را یک اقدام عامدانه از سوی دولت آمریکا می‌دانند. برای مثال طی ماه جاری سخنگوی وزارت امور خارجه چین، احتمال ورود این

این روزها بحث‌های زیادی درباره متهم کردن کشورهای مختلف در رابطه با عدم کنترل شیوع ویروس کرونا در گرفته است. ترامپ در یکی از سخنرانی‌های خود، با جایگزین کردن «ویروس چینی» به جای «کرونا» قصد داشت تا انگشت اتهام را به سوی دولت چین بگیرد. او از دولت چین به خاطر پنهان‌کاری در شیوع اولیه این ویروس در ووهان انتقاد کرد و یکی از دلایل اصل اپیدمی گسترده ویروس کرونا در جهان را عملکرد نامناسب این کشور در کنترل ویروس دانست. حال نگرانی کارشناسان و متخصصان حوزه سلامت این است که آمریکا و چین به جای همکاری برای حل مشکل شیوع ویروس، صرفاً به متهم کردن یکدیگر پردازند و این امر پیامدهای امنیتی و اقتصادی فاجعه‌باری را برای سراسر جهان به همراه داشته باشد.

حتی برخی از برخی مقامات آمریکایی به ترامپ هشدار داده‌اند که در صورت ادامه چنین روندی ممکن است چین از به اشتراک گذاری یافته‌های پزشکی خود در خصوص مهار کرونا خودداری کند. علاوه بر این چین نفوذ قابل توجهی در زنجیره تأمین کالاهای پزشکی در جهان دارد و با استفاده از این نفوذ می‌تواند ضررهای فراوانی را به دولت آمریکا در تأمین این کالاها برساند.

اسوار پراساد یکی از متخصصین حوزه چین در دانشگاه کورنل آمریکا معتقد است که نزاع اقتصادی بین چین و آمریکا با دوره بحرانی وخیمی مواجه شده است. هر یک از این کشورها به جای همکاری برای مهار پیشرفت این ویروس در

ویروس توسط ارتش آمریکا به ووهان را مطرح کرد و آن را یک توطئه علیه دولت چین خواند.

ترامپ پس از انتقادهای فراوانی که از مشاوران نزدیک خود نسبت به برخوردش با دولت چین دریافت کرد، سعی کرد تا شیوه رفتارش با این دولت را اصلاح کند. او حتی در یکی از سخنرانی‌هایش اقدامات چین در خصوص مهار کرونا را ستود و شی جینگ‌پینگ را یکی از دوستان خود خطاب کرد.

برخی از جمهوری خواهان در کنگره آمریکا در شرایط بحرانی کنونی خواهان کاهش وابستگی آمریکا نسبت به چین شده‌اند. کنگره پس از اظهارات مقامات چینی مبنی بر کاهش دسترسی آمریکا به برخی مواد دارویی حیاتی، طرح استفاده از مواد دارویی ساخت آمریکا را در دستور خود قرار داد تا وابستگی آمریکا به چین در این حوزه به یک اهرم فشار در شرایط بحرانی حاضر تبدیل نشود.

کارشناسان معتقدند که جدال بین چین و آمریکا در شرایط کنونی بیش از آنکه بر سر منافع اقتصادی باشد، بیشتر بر لفاظی‌های سیاسی و پروپاگاندایی تمرکز دارد. دولت آمریکا مقامات چینی را متهم می‌کند که این کشور با بزرگنمایی در فعالیت‌های خود در مقابله با ویروس کرونا و همچنین بالا نشان دادن کمک‌هایش به کشورهای دیگر، به دنبال این است که آبروی از دست رفته خود را دوباره بازیابد. همچنین آمریکا دولت چین را متهم می‌کند که در صورتی که کمک‌های ابتدایی ایالات متحده را برای مقابله با این ویروس پذیرفته بود، چنین بحران جهانی به وقوع نمی‌پیوست.

در پایان باید گفت که با توجه به شرایط موجود و تنش‌های کلامی که بین آمریکا و چین به وقوع پیوسته است، اکنون وقت

چنین لفاظی‌هایی نیست. متهم کردن یکدیگر به دست داشتن در تولید این ویروس نمی‌تواند کاری را به پیش ببرد. عدم همکاری و پاسخ ناکافی برای مقابله با این ویروس می‌تواند هزینه‌های هنگفتی برای اقتصاد جهانی در پی داشته باشد. از این رو لازم است تا چین و آمریکا کدورت‌های سیاسی خود را برای مدتی کنار بگذارند تا به‌عنوان دو ابرقدرت اقتصادی در حل این بحران با یکدیگر همکاری داشته باشند.

ویروس کرونا چه تأثیری بر طرح اقتصادی جاده ابریشم چین خواهد داشت؟

جاده ابریشم را نیز کاهش داده است؛ به طور مثال کار در دهلیز اقتصادی چین و پاکستان متوقف شده است و منطقه ویژه اقتصادی کامبودیا سیانول و پروژه‌هایی در سراسر اندونزی، میانمار و مالزی در حفظ الگوهای عادی کار خود با مشکلاتی مواجه شده‌اند. توقف جریان نیروی کار چینی یک عامل مهم در این اختلالات است؛ وقتی که هزاران نفر از کارگران چینی مجبور شده از کار بیکار شده و به کشور خود بازگردند. به عنوان مثال چین شهروندان شاغل در ایران را به واسطه گسترش کرونا به کشور خود بازگردانده است. در سطح کشورهای گیرنده، بیش از ۱۳۰ کشور در سطح جهان برای شهروندان چینی (و همچنین اشخاصی که از چین سفر کرده‌اند) محدودیت ورود قرار داده‌اند. دولت چین برای سهولت در این محدودیت‌های مسافرتی با کشورهای موجود در این طرح از جمله جزایر سلیمان و پاکستان اتمام حجت کرده است که هر چه مدت بازگشت کارگرهای چینی به پروژه‌های خارج از کشور طولانی‌تر باشد، این پروژه‌ها بیشتر ناتمام خواهند ماند و برخی ممکن است کلاً رها شود.

بحران کرونا همچنین مانع ادامه کار زنجیره‌های تولید چین شده است و این در حالی است که پروژه‌های این طرح عمدتاً به مواد و ملزومات محلی به چینی‌ها وابسته هستند. این بیماری همه‌گیر زنجیره‌های تأمین جهانی را که پروژه‌های طرح جاده ابریشم را به جلو می‌برد، به خطر انداخته است و جریان خروج کالا از چین را محدود می‌کند تا جایی که چین در دو ماه اول سال با کسری تجاری روبرو شده است. در

با توجه به شیوع همه‌گیر بیماری کرونا در سراسر جهان، پاسخگویی به بحران و سلامت عمومی آرزوهای رهبری چین را به عنوان قدرت بزرگ با چالش روبرو خواهد کرد. همچنین می‌توان گفت که این بیماری مسری ممکن است سیاست خارجی چین را به شدت دچار تحول کند. طرح جاده ابریشم چین یکی از اصلی‌ترین استراتژی‌های سیاست خارجی چین به شمار می‌رود و این دولت تلاش‌های زیادی را برای همکاری با دیگر کشورها برای پیشبرد چنین طرحی داشته است. بیشتر قراردادهای زیرساخت طرح جاده ابریشم به شرکت‌های چینی داده شده است و همچنین بسیاری از پروژه‌ها بیش از حد به نیروی کار و منابع چینی متکی هستند. طرح جاده ابریشم به دسترس بودن حجم انبوهی از اعتبار ارزان از بانک‌های چینی بستگی دارد.

دولت چین پس از شیوع اولیه این ویروس در ووهان سعی کرد تا مانع از انتشار اخبار مربوط به این ویروس شود. پس از آن برای مقابله با اثرات ویروس چین به یک سری اقدامات شدید برای کنترل شیوع ویروس از جمله متوقف کردن سفرهای بین‌المللی، قرنطینه کردن شهرها و تحریم‌های تحمیلی در سراسر کشور روی آورد. جهان امروز به دلیل افزایش روند جهانی شدن به شدت از چنین شوک‌هایی متأثر می‌شود و بسیاری از کشورها به نسبت گستردگی روابطی که با چین داشته‌اند، با مشکلات اقتصادی فراوانی روبرو می‌شوند.

چین در پاسخ به ویروس کرونا سرعت پیشرفت طرح

حال حاضر روند پیشرفت این پروژه با محدودیت‌های زیادی پیش رو است. بسیاری از کارگرانی که در این طرح فعالیت می‌کردند به دلیل شیوع ویروس کرونا در قرنطینه هستند و امکان حضور در محل کاری را ندارند. همچنین روند عرضه مواد خام متوقف شده است و محدودیت‌های موجود در بخش حمل‌ونقل و صادرات نیز بر محدودیت‌های این طرح افزوده است. در اثر شیوع ویروس کرونا صنعت کشتیرانی جهانی به حدی کند شده است که بیشتر کشتی‌های کانتینری در ماه فوریه در حال سکون بودند و این بدترین شرایط بعد از بحران مالی ۲۰۰۸ است. امروز حدود ۶۰ درصد از شرکت‌های کوچک و متوسط چین فعالیت خود را از سر گرفته‌اند و سرعت اجرای پروژه‌های طرح جاده ابریشم و زنجیره‌های تأمین آن به اثربخشی مهار ویروس در چین و همچنین سرعت بهبودی گسترده‌تر اقتصادی آن بستگی دارد.

علاوه بر این، چین با چالش بهداشت عمومی ویروس کرونا روبه‌رو است و به سبب آن رشد اقتصاد چین به پایین‌ترین نرخ در سه دهه رسیده است. با توجه به کاهش تولیدات صنعتی و ارائه خدمات، تخمین زده می‌شود که تولید ناخالص ملی چین در ماه ژانویه و فوریه ۱۳ درصد کاهش یابد. برای کمک به کاهش این تأثیرات، شورای دولت چین هفته گذشته اعلام کرد که یک مکانیسم جدید برای وزارتخانه‌ها برای کمک به مشاغل جهت غلبه بر تنگناهای زنجیره تأمین، در کنار سایر حمایت‌های دولت، ایجاد خواهد کرد. اخیراً شایعاتی به وجود آمده که دولت چین ممکن است برای بهبود وضعیت اقتصادی یک بسته محرک عظیم را برنامه‌ریزی کند، هرچند همان‌طور که دیگران خاطرنشان کردند دلایلی برای شک درباره این برنامه وجود دارد. علاوه بر این، بانک توسعه چین متعهد شده

است که از شرکت‌های مرتبط با طرح جاده ابریشم که از کرونا ضربه دیده‌اند پشتیبانی کند، اگرچه هنوز مشخص نیست که آیا این پشتیبانی فقط در اختیار شرکت‌های چینی خواهد بود یا شرکت‌های خارجی را نیز شامل می‌شود. احتمالاً چین در پاسخ به این بحران با مشکلات قابل توجهی در رویارویی با هزینه‌های عمومی برای بهداشت داخلی و بهبود اقتصادی و یارانه‌های مالی خود برای طرح جاده ابریشم مواجه خواهد شد. در حالی که برای ارزیابی تأثیرات کامل کرونا برای اقتصاد چین ماه‌ها زمان نیاز است و دولت چین به‌طور واضح در تلاش است تا آن‌ها را جبران کند، اما بازتاب‌های گسترده‌تر اقتصادی این ویروس ممکن است طرح جاده ابریشم را با محدودیت‌های فراوانی روبرو کند.

در همین حال دولت چین به‌وضوح تلاش می‌کند تا نقش حکمرانی جهانی را با سازمان‌دهی خودش به‌عنوان رهبر کنترل‌گر کرونا در گفتار و اعمال خویش تقویت کند. مقامات حزب کمونیست چین در تلاش هستند تا روایت جهانی را که پیرامون تأخیر در پاسخ و غالباً شدید آن‌ها در برابر شیوع آن است، با پیروزی در موفقیت نهایی تغییر دهند. چین حتی شروع به ارائه کمک‌های مادی به کشورهای طرح جاده ابریشم مبتلا به این بیماری کرده است، از جمله به ایتالیا که در تماس اخیر وزیران امور خارجه دو کشور، چین اعلام کرد قصد دارد دستگاه‌های تهویه، ماسک‌ها، وسایل محافظ و کیت‌های تست به این کشور صادر کند. این هفته چین قول مشابهی برای حمایت پزشکی از اسپانیا داد. امروزه پکن در وضعیت مطلوبی در مقابله با ویروس کرونا قرار دارد. البته این امر به دلیل تاکتیک‌های مهار اولیه و محکم بودن آن نیست، بلکه اکنون از چین به‌عنوان منبع حمایت همه‌گیر نهایی یاد می‌شود

و این مسئله مطمئناً راهی است برای تغییر نگرش کشورهای عضو این طرح که دلیل همکاری و تکیه بر چین را ببینند.

با این حال، خیلی زود است که بدانیم تا چه اندازه خود کشورهای طرح جاده ابریشم تحت تأثیر این بیماری همه‌گیر قرار خواهند گرفت. کسانی که با سیستم‌های ضعیف مراقبت‌های بهداشتی از جمله میانمار یا نیجریه-ممکن است تحت تنش زیادی قرار بگیرند و ممکن است به مراتب کمتر قادر به قرار دادن در محل انواع اقدامات مهار و ویروس که چین انجام داد باشند. کشورهای کمتر توسعه‌یافته نیز ممکن است اثرات اقتصادی شدیدی را تجربه کنند که به نوبه خود ممکن است توانایی آن‌ها در ارائه بدهی‌های مربوط به این طرح را بعداً محدود کند. ممکن است ماه‌ها طول بکشد تا شاهد گسترش نتایج کرونا در کشورهای درگیر با طرح جاده ابریشم باشیم و در نتیجه خیلی زود می‌توان گفت چگونه برداشت‌های چین و رهبری حاکمیت جهانی آن تغییر شکل می‌یابد. بدون شک جواب در مورد موارد مختلف متفاوت است، اما بسیار بعید است که جاده ابریشم همین ابتکار را در مدت زمان مشابه سال آینده داشته باشد.

چگونگی مبارزه با رکود اقتصادی در ایام شیوع کرونا ویروس

است. با این وجود، در خارج از سیاست‌های گسترده مبتنی بر مالی و پولی شش روش وجود دارد که وزارتخانه‌های دارایی و بانک‌های مرکزی نقش مهمی در پاسخ به بحران دارند.

اولین نقش اساسی برای وزارتخانه‌های دارایی و بانک‌های مرکزی در کمک به ارائه ارزیابی مناسب اقتصادی از اقدامات سخت‌گیرانه مهار (تلاش برای منزوی کردن هر مورد بالقوه) در مقابل مدیریت بیماری همه‌گیر (تأخیر در انتشار ویروس، محافظت از آسیب‌پذیرترین و معالجه) است. بدین ترتیب با توجه به پیامدهای اقتصادی، آن‌ها باید در مشاوره با رهبران سیاسی در مورد این تصمیم کلیدی نقش مکملی را در کنار کارشناسان بهداشت داشته باشند.

دوم، اگر تعداد زیادی از کارمندان برای مدیریت بیماری همه‌گیر نیاز به کار در خانه دارند (دورکاری)، آن‌ها نقش اصلی را در انجام هر کاری که لازم باشد برای اطمینان از اینکه بازارهای مالی به خوبی کار می‌کنند، دارند.

سوم، آن‌ها نیاز به تأمین بودجه کافی برای پاسخ به بهداشت عمومی دارند. مراحلی که می‌تواند تفاوت زیادی در موفقیت استراتژی‌های مهار مانند تقویت نظارت و تضمین در دسترس بودن کیت‌های تست و تجهیزات محافظ برای کارکنان بهداشت و درمان خط مقدم ایجاد کند، تا این راهبردها به دلیل کمبود بودجه شکست بخورد.

چهارم، آن‌ها نقش اصلی در طراحی مداخلات اقتصادی هدفمند برای دسترسی به اقتصاد وسیع دارند. به عنوان مثال، با ارائه کمک به بنگاه‌های کوچک اقتصادی به آن‌ها کمک می‌کنند تا بتوانند مشاغل خانگی را فراهم کنند. در واقع این

وزارتخانه‌های دارایی و بانک‌های مرکزی نقش مهمی در کاهش تهدید کووید ۱۹ برای اقتصاد جهانی دارند.

اپیدمی‌هایی در حد و اندازه کووید ۱۹ تأثیرات اقتصادی بزرگی دارند، نه فقط از نظر هزینه‌های مدیریت سلامتی مردم، بلکه متوقف کردن آن‌ها و کارکردن اقتصاد. سقوط ۱۰ درصدی در بورس‌های جهانی از زمانی که مشخص شد کووید ۱۹ محدود به چین نخواهد بود، این موضوع را به طور مشخص نشان می‌دهد اما برای سرکوب این بیماری همه‌گیر و تداوم فعالیت‌های اقتصاد همچون گذشته، نیاز به تصمیم‌گیری‌های کلیدی است که در آن بانک‌های مرکزی و وزارتخانه‌های دارایی نقش جدی دارند.

نقش صندوق‌های (مقامات) مالی و پولی در مدیریت اقتصادی ویروس کرونا

دامنه استفاده از سیاست پولی برای مدیریت تأثیر اقتصادی کووید-۱۹ محدود است. این واقعیت که علت اصلی ایجاد شوک، شیوع بیماری‌های عفونی است (بجای بحران بانکی، مانند سال ۲۰۰۸) و نرخ بهره اسمی در حال حاضر نزدیک به صفر در اکثر اقتصادهای مهم پیشرفته است، کارایی سیاست پولی را کاهش می‌دهد.

از سال ۲۰۱۰، کاهش کسری مالی بدان معنی است که زمینه بیشتری برای اقدام مالی حمایتی وجود دارد؛ اما حتی در اینجا، سطح بالای بدهی عمومی و تمایل به عدم تحقق شرکت‌هایی که احتمالاً یک دهه از نرخ بهره بسیار پایین پایدار برخوردار بوده‌اند، همچنان محدودیت‌هایی ایجاد کرده

مداخله‌ها برای محافظت از آسیب‌پذیرترین بخش‌ها (مانند گردشگری، خرده‌فروشی و حمل‌ونقل) در شرایطی که رکود اقتصادی طولانی‌مدت وجود دارد، لازم است. همچنین ممکن است شامل طرح‌هایی باشد که اجازه پرداخت معوقات مالیاتی توسط بنگاه‌های کوچک و متوسط یا اقداماتی برای تشویق الحاق وام و سایر اشکال پشتیبانی نقدینگی از سیستم بانکی و یا حرکت به سمت تحقق ادامه تأمین بیمه تجارت را می‌دهد.

پنجم، مقامات اقتصادی ملی باید با ارائه تحلیل شفاف و با کیفیت، نقش خود را در مبارزه با «اخبار جعلی» ایفا کنند. این شامل پیش‌بینی در مورد اثرات احتمالی اقتصادی و ویروس تحت سناریوهای مختلف و اطلاعات دقیق در مورد اقدامات پشتیبانی و احتمالی مورد نظر آن‌ها نیز می‌باشد.

ششم، آن‌ها باید با اطمینان از فراهم آوردن تسهیلات پشتیبانی چندجانبه از سوی مؤسسات مالی بین‌المللی و بانک‌های توسعه چندجانبه، به اندازه کافی تأمین اعتبار مناسب را برای اطمینان از وجود پشتیبانی بین‌المللی برای کشورهای فقیر فراهم کنند. بانک جهانی پیش‌ازاین بسته اولیه مالی ۱۲ میلیارد دلاری را اعلام کرده بود، اما احتمالاً چیزهای بیشتری نیز لازم است.

با توجه به اهمیت توزیع تجهیزات پزشکی پیشرفته و تخصص سریع، همچنین مهم است که تمام تلاش برای جلوگیری از تأخیر در اثر بررسی‌های گمرکی و مهاجرتی انجام شود.

مدیریت آینده

پاسخ فوری به بحران در حال حاضر اولویت دارد اما

مقامات اقتصادی نیز باید نقش خود را در اطمینان از اینکه جهان سرانجام قدم‌های تعیین‌کننده را برای مهار کامل و جلوگیری از تکرار کووید ۱۹ در آینده بر عهده بگیرند.

تجربه سارس، H1N1 و ابولا نشان می‌دهد که اگرچه بعد از هر شیوع پیشرفتی حاصل می‌شود، اما این اغلب پایدار نیست. این بیماری همه‌گیر نشان می‌دهد که مدیریت بیماری‌ها برای سلامتی طولانی‌مدت اقتصاد جهانی بسیار حیاتی است و در شرایطی که ابزارهای سنتی بانک مرکزی و وزارت دارایی برای مقابله با شوک‌های مهم اقتصادی جهانی محدود هستند، بسیار مهم است.

بنابراین، وزارتخانه‌های دارایی و بانک‌های مرکزی برای تأمین بودجه طولانی‌مدت تحقیقات مربوط به پیشگیری و تقویت سیستم‌های بهداشت عمومی، باید به دولت فشار وارد کنند.

موضوع مهم برای موفقیت کلی، تلاش اقتصادی مستمر، برای هماهنگی بین‌المللی مؤثر خواهد بود، G۲۰ در سال ۲۰۱۰ برای همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی تأسیس شد و موضوعات بهداشت جهانی از زمان اجلاس هامبورگ سال ۲۰۱۷ بخشی اساسی در دستور کار G۲۰ بود. درعین حال، وزرا و معاونان دارایی G۷ همچنان یکی از مؤثرترین ارگان‌ها برای مدیریت بحران‌های اقتصادی به صورت روزانه هستند و باید این کار را در چارچوب ارائه شده توسط G۲۰ ادامه دهند. با این حال، برای مؤثر واقع شدن، ایالات متحده، به عنوان رئیس فعلی G۷، باید محدودیت‌های خود را در مورد همکاری‌های اقتصادی چندجانبه و همکاری با چین برای فراهم آوردن رهبری قوی بحران کنار بگذارد.

شیوع ویروس کرونا چه بازتابی در خاورمیانه داشته است؟

سطح هوشیاری را بالا برده‌اند. مقامات سعودی تا اطلاع ثانوی زیارت عمره و دسترسی به مکه را برای افراد غیربومی لغو نموده است. بعضی از کشورهای حاشیه خلیج فارس هم متقاضیان صدور ویزا را ملزم به تست منفی کووید ۱۹ می‌کنند. سایر کشورها هنوز تعداد کمی از موارد ابتلا را گزارش می‌دهند. در ایران واکنش کند بود و این بیانگر عدم تمایل به اعلام موارد ابتلا قبل از برگزاری انتخابات در کشور است. به نظر می‌رسد مرگ‌ومیر در ایران بر اثر این بیماری بعد از چین بالاترین میزان است.

حدس کوچکی وجود دارد که می‌گوید کشورهای خاورمیانه به منظور تلاش برای مقابله با این تهدید ویروس جهانی به یکدیگر پیوسته‌اند. اتحادیه عرب هم در سکوت باقی مانده است. هیچ جلسه‌ای برای بحث درباره وضعیت تحولات اعلام نشده است. کشورهای عرب در خاورمیانه تاکنون فرصت غلبه بر اختلافات سیاسی و همکاری برای مهار شیوع ویروس در منطقه را از دست داده‌اند. ممکن است خیلی هم دیر نباشد که به هماهنگی برسند خصوصاً از سوی دولت‌های ثروتمند برای تأمین مواد و نیازهای مالی برای همسایگان‌شان.

امیر افخمی | دانشیار روان‌پزشکی سازمان بهداشت جهانی و نویسنده کتاب مسمومیت مدرن امپریالیسم و بهداشت عمومی در ایران عصر وبا

کارل مارکس یک‌بار گفت که تاریخ خودش تکرار می‌شود ابتدا به‌عنوان تراژدی و سپس به‌عنوان کمدی. هیچ‌چیز بیشتر

سوها کنج | استاد رشته پزشکی، مسئول قسمت بیماری‌های عفونی، مسئول برنامه کنترل و پیشگیری در دانشگاه آمریکایی مرکز پزشکی بیروت

وقایع مربوط به شیوع ویروس کرونا به سرعت در سراسر جهان در حال تکامل است. موقعیت خاورمیانه پیچیده‌تر از هر کجای دیگر است. کشورهای این منطقه ترکیبی از دولت‌های فقیر و ثروتمند هستند با تولید ناخالص داخلی و زیرساخت‌های بهداشتی متغیر که مکرراً با بی‌ثباتی‌ها و تنش‌های سیاسی مشخص می‌شوند. جنگ و درگیری‌های خشونت‌آمیز در بسیاری از کشورها، سبب تضعیف زیرساخت‌های بهداشتی آن‌ها گردیده است. هجوم مهاجران اگرچه حاشیه‌ای (در مرزها) بر چالش‌های مربوط به مراقبت‌های بهداشتی نقش داشته است. این منطقه پیمان‌های ژئوپلیتیک و اقتصادی با ایران و چین دارد که اخیراً به‌عنوان کانون شیوع کووید ۱۹ در این منطقه شناخته شده‌اند. تغییرات برجسته‌ای در تعداد مورد‌های گزارش شده توسط کشورهای خاورمیانه وجود دارد. تصور می‌شود که گزارش‌های کم به دلیل عدم تمایل به علت عدم آمادگی برای آزمایش‌های دقیق شایع است. برای مثال در سوریه برخلاف نزدیکی‌ای که به ایران دارد هیچ مورد ابتلایی گزارش نشده است. سیستم شکننده بهداشت آن‌ها در تشخیص و پاسخگویی به این بیماری همه‌گیر، ناتوان است این مورد درباره یمن هم صدق می‌کند.

بعضی از کشورهای خاورمیانه در طول هفته گذشته با تحمیل تعطیلی مدارس و سایر اقدامات آموزش از راه دور،

از این سری سیاست‌های منفی رهبری ایران که منجر به شیوع عظیم رمان و ویروس کرونا در منطقه شده است این قضیه را نشان نمی‌دهد.

برخلاف پیشرفت‌های حوزه علوم پزشکی و کنترل بیماری‌های عفونی در قرن اخیر، پاسخ دولت ایران به شیوع ویروس کرونا با نگرانی‌های عقیدتی و مذهبی و اقتصادی مورد سرزنش قرار گرفته است. کشورهای دیگر در خاورمیانه این روش را پیروی می‌کنند که بین منافع غیرپزشکی داخل و سیاست خارجی اولویت‌بندی کرده‌اند. مثل ایجاد ممنوعیت سفر، قرنطینه و سایر حالات بهداشت عمومی و اقدامات احتیاطی. این عوامل تعیین‌کننده سیاسی، مذهبی و اقتصادی بیماری‌های عفونی به دوره جنگ جهانی اول در منطقه بازمی‌گردد.

بازدیدهای مذهبی در شهرهای زیارتی و خاک‌سپاری‌ها در مکان‌های مقدس، نقش مهمی را در انتشار این شیوع همه‌گیر در امپراتوری ایران و عثمانی در طول قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ داشته است. به همین ترتیب منافع سیاسی، اقتصادی و مذهبی، اغلب بر نحوه رعایت قرنطینه‌ها و ممنوعیت سفرها و سیاست‌های ضد عفونی کردن در داخل مرزهای امپراتوری آنان، بر رفاه عمومی اولویت داشتند. این به ما نشان می‌دهد که نیروهای اجتماعی و تاریخی و سیاسی، همچنان به شکل بیماری‌های مسری بر مردمان خاورمیانه تأثیر می‌گذارند.

باسم الشهاب | نماینده سابق پارلمان لبنان و جراح قلب و عروق

درحالی‌که رنج و درد بشر سایر مناطق را به همکاری دعوت می‌کنند. در خاورمیانه تنش‌های فرهنگی و فرقه‌ای

برجسته می‌شوند و از آنجایی که گزارش‌های پرونده‌ها از ایران فریب می‌خورند، مقامات مشغول به انکار کردن شده‌اند. فقط اخیراً وزارت بهداشت سوریه با اطمینان اعلام کرد که هیچ مورد ابتلایی در سوریه وجود ندارد.

در لبنان پروازها از ایران که مرکز شیوع بیماری است بدون نظارت ادامه پیدا کرد و غربالگری در فرودگاه، اواخر بازی انجام شد. در سراسر منطقه زیر مجموعه‌ای از فرقه‌گرایی وجود دارد. درحالی‌که ایران با یک همه‌گیری گسترده مبارزه می‌کند، مصر تنها چند مورد گزارش کرده است و جالب اینجاست که ترکیه هیچ موردی را گزارش نکرده است. همکاری و مبادله اطلاعات در مورد کووید ۱۹ بین کشورهای شرق مدیترانه به سختی مشاهده می‌شود. این همه‌گیری بر حساسیت‌های مذهبی هم دست گذاشته است به نحوی که برخی از کلیساها در لبنان اصرار دارند که با استفاده از یک ظروف واحد به دنبال ادای احترام باشند. بدون شک ویروس کرونا واکنش‌های منطقه‌ای معمول در مورد انکار پاسخ‌های تأخیری، ایجاد افسانه، فرقه‌گرایی، نظریه‌های توطئه را به وجود آورده است.

بدر الشریف | متخصص مسائل خلیج فارس و شبه جزیره عربستان و همکار مرکز خاورمیانه کارنگی در بیروت

شیوع ویروس کرونا یادآور این است که خاورمیانه هیچ تفاوتی با سایر نقاط جهان ندارد. شیوع این بیماری، گرایش‌های موجود در این منطقه را تقویت کرده است. جایی که پنهان نیست، آن است که سیستم‌ها تا حد زیادی شکسته شده‌اند، بعلاوه این دولت‌ها را در معرض ضعف قرار داده است و این ضعف بر اساس شواهد و مدارک در سیاست‌های مهم و متناقض، مشهود است. مدیریت بحران و شفافیت و

پیشرفتی هستند که بتواند جلوی شیوع ویروس کرونا را بگیرد؛ بنابراین آن‌ها می‌توانند تلاش‌های خود را برای برطرف کردن سایر مشکلات طولانی مدت منطقه تغییر مسیر دهند.

همچنین اعتماد مردم به توانایی دولت‌ها در حفاظت از آن‌ها تا حد زیادی وجود ندارد. ملاحظات سیاسی که سبب پیروی از بخشنامه‌های لازم در حوزه سلامت در ایالات مختلف شده است شهروندان را در معرض خطر بیشتر قرار داده است خواه با اجازه ایرانیانی که به لبنان سفر می‌کنند و یا انجام آزمایش‌های لازم مانند مصری‌هایی که به کویت سفر می‌کنند.

استثنائات قابل توجهی هم وجود دارد مثل عربستان سعودی که در آن، دولت شیوع ویروس کرونا و واکنش مردم به آن را مدیریت کرده است. پاسخ‌ها از انکار تا ترس متغیر بوده است. برخی تصور می‌کنند که این ویروس یک تئوری توطئه است، در حالی که دیگران در مورد ذات آن اشتباه می‌کنند. این ویروس، سرزنش‌های نژادپرستانه را هم توجیه کرده است.

با وجود بیشتر خاورمیانه که ویروس را از طریق ایران می‌گیرند، اردوگاه ضد ایرانی، عدم مسئولیت و خدمات ضعیف ایران (نادیده گرفتن تأثیر تحریم‌های ایالات متحده) را محکوم کرده است. برخی ادعاها هست مبنی بر اینکه این ویروس، پدیده‌ای شیعی است که اهل سنت که بیش از نیمی از خاورمیانه را تشکیل می‌دهند را هدف قرار داده است.

یک مورد سومی هم است که از میان افراد کمتر معتقد اندازه‌گیری شده است. این‌ها شامل صاحبان مشاغل می‌شود که نگران آثار اقتصادی شیوع هستند؛ به دلیل ممنوعیت سفر که مهاجران را از بازگشت به خانه بازداشته است، خانواده‌هایی که دوست ندارند تحصیل فرزندشان تحت تأثیر استراحت‌های طولانی مدت باشد و سیاست‌گذاران معقول که به دنبال هماهنگی پاسخ‌ها هستند. شیوع این بیماری کمبودهای خاورمیانه را به یادش آورده است. آن‌ها با صبر و حوصله منتظر

سعودی تنها در اکتبر ۲۰۱۹ ویزای جدید گردشگری ۹۰ روزه را برای مسافران ۴۹ کشور مختلف از جمله ایالات متحده آمریکا، کانادا و استرالیا ارائه داد اما در چند روز اخیر یکی از مقامات وزارت گردشگری عربستان سعودی تا حدودی این تصمیم را ملغی کرد و اعلام کرد این کشور ویزاهای ۲۲ کشور را که کرونا ویروس در آن‌ها گزارش شده بود را به حالت تعلیق در می‌آورد.

همچنین عربستان سعودی هفته گذشته دو مکان مقدس اسلامی، یعنی کعبه در مکه و مسجدالنبی در مدینه را تعطیل کرد و ورود زائران مذهبی به این کشور را ممنوع اعلام کرد. این در حالی است که سفرهای گردشگری-مذهبی برای پادشاهی عربستان یک مؤلفه بسیار مهم اقتصادی به شمار می‌روند و اکنون به دلیل شیوع اپیدمی کرونا قانون ممنوعیت ورود زائران حج عمره اعمال شده است.

در امارات متحده عربی نیز با گسترش اپیدمی کرونا در منطقه خلیج فارس، همه رویدادهای مهم از جمله کنسرت‌ها لغو شدند یا به تعلیق درآمدند و برجسته‌ترین نمایشگاه بین‌المللی هنری دبی که قرار بود ۲۵ تا ۲۸ مارس برگزار شود، به تعویق افتاد. همچنین جشنواره موسیقی الکترونیکی اولترا که قرار بود در تاریخ ۵ تا ۶ مارس با حضور ۲۵۰۰۰ نفر در دوی و ابوظبی برگزار شود، نیز لغو شده است.

از آنجاکه این ویروس با سرعت بسیار زیاد در حال گسترش است سفرهای جهانی می‌توانند در گسترش هرچه بیشتر این ویروس تأثیر جدی داشته باشند و به همین دلیل شرکت‌های

با شیوع و انتشار کرونا ویروس در کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، این کشورها به سوی بزرگ‌ترین رکود اقتصادی در طول ده‌ها سال اخیر خود حرکت می‌کنند. کشورهایمانند امارات متحده عربی و عربستان سعودی که برای تنوع‌بخشی به اقتصاد خود و چند محصولی کردن آن در زمینه توریسم و گردشگری سرمایه‌گذاری‌های کلانی کرده‌اند، با لغو و تعلیق سفرها به دلیل شیوع کرونا خسارات مالی قابل توجهی را تجربه خواهند کرد.

کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس که عمده بودجه آن‌ها وابسته به نفت است در سال‌های اخیر تلاش کرده‌اند که صنعت گردشگری خود را برای ساختن الگوهای اقتصادی پایدارتر تقویت کنند اما با گسترش کرونا این اصلاحات اقتصادی با چالش جدی مواجه شده است.

وارشا کودو و ایار، تحلیل‌گر مسائل کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و بنیاد دفاع از دموکراسی در واشنگتن (FDD) در این باره می‌گوید: بزرگ‌ترین چیزی که کرونا ویروس نشان داده این است که خلیج فارس با توجه به نقش خود به عنوان یک قطب مسافرتی و لجستیک، چقدر در معرض بیماری همه‌گیر است، همچنین نشان داده است که زیرساخت‌ها در زمان بیماری‌های همه‌گیر (اپیدمی) بسیار ضعیف و آسیب‌پذیر می‌شوند، وقتی خلیج فارس در معرض یک بیماری اپیدمیک قرار می‌گیرد در صورت برداشتن گام‌هایی برای جلوگیری از انتقال و گسترش بیشتر بیماری، آسیب‌های اقتصادی بزرگی برای کشورهای حاشیه خلیج فارس به وجود می‌آید. عربستان

هوایمایی امارات متحده عربی، قطر، عمان و عربستان سعودی سفر و پروازهایشان را به شدت محدود کرده‌اند.

ولید نامین تحلیلگر اطلاعات و پژوهش‌های آماری صنایع نوظهور مستقر در دبی (EMIR) گفت: کرونا ویروس به‌عنوان چالشی جدی علیه عرضه و تقاضای صنعت گردشگری، سرگرمی و خرده‌فروشی در منطقه خواهد بود. برای درک اهمیت این مسئله می‌توان به آمار مسافرت اتباع چین به امارات در سال گذشته توجه کرد. در سال ۲۰۱۹ بیش از ۳ میلیون مسافر از چین و هنگ‌کنگ به فرودگاه بین‌المللی دبی سفر کرده‌اند که امسال حتماً این میزان به شدت کاهش خواهد یافت.

شرکت‌هایی که به خرده‌فروشی و گردشگری وابسته هستند و در نیمه اول سال ۲۰۲۰ به‌ویژه در امارات به صورت جدی ضرر خواهند کرد زیرا این کشور مهم‌ترین قطب تجاری و گردشگری در منطقه محسوب می‌شود. امارات متحده عربی همچنین در میزان استقبال از بازدیدکنندگان چینی در طول سال‌های اخیر موفق‌ترین کشور بوده است.

براساس اعلام انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی (IATA) درحالی‌که برخی از تعلیق‌های مسافرتی و لغو مجامع بزرگ ممکن است برای مهار ویروس مفید باشد، شرکت‌های هوایمایی مسافربری خاورمیانه تاکنون حدود ۱۰۰ میلیون دلار به دلیل شیوع این بیماری متضرر شده‌اند. انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی اعلام کرده است که دولت‌های منطقه باید در این «شرایط سخت» حمایت از ایرلاین‌ها را به صورت جدی در نظر بگیرند تا بخشی از ضررهای تحمیل شده به آن‌ها جبران شود.

از سوی دیگر کاهش تقاضای جهانی نفت و افت قیمت آن

نیز فشارهای شدیدی بر کشورهای عربی حوزه خلیج فارس وارد کرده است. با وجود تلاش‌های متنوع سازی (منبع درآمد و اصلاح ساختارهای اقتصادی) این کشورها همچنان در برابر نوسانات قیمت نفت بسیار آسیب‌پذیر هستند و به همین دلیل بیشترین تأثیر شیوع ویروس بر روی اقتصاد کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس از طریق آسیب زدن به فروش نفت خواهد بود.

چین، دومین اقتصاد بزرگ جهان و بزرگ‌ترین واردکننده نفت در جهان است و عربستان سعودی مهم‌ترین تأمین‌کننده نفت این کشور است. با بسته شدن بسیاری از کارخانه‌ها و اعمال محدودیت‌های سفر در چین، هزینه معیار جهانی نفت خام برنت را به شدت کاهش داده است. ترس از شیوع کرونا ویروس و اختلال در زنجیره‌های عرضه جهانی، تجارت و تولید باعث ترس از عدم تقاضای نفت می‌شود و احتمالاً روزهای سختی برای کشورهای صادرکننده نفت در پیش باشد.

ویروس کرونا، نفت و زنجیره عرضه جهانی

اغلب بانک‌های وال‌استریت بر این عقیده‌اند که ممکن است قیمت نفت در شش ماهه اول سال ۲۰۲۰ روند نزولی به خود بگیرد. از نظر BARCLAYS ممکن است آثار این بیماری زودگذر باشد، لیکن در سه ماهه اول سال ۲۰۲۰ انتظار می‌رود که تقاضای چین در حدود ۶۰۰ هزار الی ۸۰۰ بشکه در روز کاهش یابد. در نتیجه قیمت نفت در سال جاری ۲ دلار کاهش خواهد یافت.

بر اساس پیش‌بینی‌های CITI ممکن است به دلیل کاهش چشمگیر جابه‌جایی بار و مسافر میزان مصرف نفت چین در حدود یک میلیون بشکه در روز کاهش پیدا کند. به عقیده این نهاد، جابه‌جایی بار و مسافر در حدود ۴۰ درصد کاهش داشته است. پیش‌بینی می‌شود در سه ماهه اول سال ۲۰۲۰ قیمت نفت برنت از ۶۹ دلار به ۵۴ دلار به ازای هر بشکه برسد. حتی امکان دارد، این افت قیمت به دلیل گرم شدن هوا و... تا ۴۰ دلار نیز ادامه داشته باشد. کاهش میزان گردشگری نیز باعث شده است تا میزان تقاضای سوخت هواپیما نیز کاهش چشمگیری داشته باشد. گردشگران چینی در سال ۲۰۱۸ بیش از ۱۵۰ میلیون مسافرت خارجی انجام دادند که انتظار می‌رود تا سال ۲۰۳۰ این کشور به‌تنهایی یک چهارم میزان گردشگری کل جهان را به خود اختصاص دهد.

علاوه بر نفت، خروج چین از بازارهای LNG موجب افت شدید قیمت در بازار گاز شد به طوری که قیمت گاز طبیعی در هفته اخیر در بازار آسیا به کمترین میزان خود تاکنون رسیده است.

بلاشک، اولویت اول در بررسی و مطالعه ویروس کرونا، پرداختن به روش‌های حفظ سلامتی جهانی است. تجربیات گذشته بیانگر این است که اقدام مناسب جهت مقابله با چنین رویدادی، همکاری و هماهنگی تمامی دولت‌ها به رهبری سازمان جهانی بهداشت است. اما نکته قابل تأمل در این مورد، تسری عوارض ناگوار این ویروس به بخش‌های اقتصادی کشورهاست. در حقیقت این ویروس به‌عنوان یک لکه سیاه در بازار جهانی نفت و گاز نیز آثار مخربی بر جای گذاشته است. باید بررسی کرد که آیا ادامه این روند، آثار مخرب بیشتری خواهد داشت و موجب عدم ثبات بازار خواهد شد یا نه؟

بسیاری از تحلیلگران، در مطالعه آثار اقتصادی بیماری کرونا، به مورد مشابه آن یعنی بیماری سارس در سال ۲۰۰۳ اشاره می‌کنند که یکی از آثار غیرمترقبه آن افزایش خرید خودرو توسط مردم چین بود. اگرچه نرخ خرید خودرو در آن سال‌ها در چین رو به افزایش بود، اما ترس از این بیماری باعث افزایش ۳۰ درصدی این میزان معاملات نسبت به زمان مشابه سال قبل خود داشته است. در حالی که هم‌اکنون بیش از ۴۶ میلیون چینی در قرنطینه موقت به دلیل ویروس کرونا به سر می‌برند، باید دید این مسئله چه آثار غیرمترقبه‌ای در پی خواهد داشت. برای نمونه، در دوران پسا-کرونا، ارتباط از راه دور بسیار بیش‌تر از گذشته مورد استفاده قرار خواهد گرفت نه به دلیل اینکه مردم همچنان بیم گرفتاری به این بیماری را داشته باشند، بلکه بیشتر به دلیل مقرون‌به‌صرفه بودن چنین تکنولوژی که باعث بهینه‌سازی استفاده از زمان و افزایش بهره‌وری می‌شود.

سؤال بسیار مهم در اینجا این است که کاهش واردات انرژی چین تا چه مدت ادامه خواهد داشت. حجم مبادلات تجاری چین و ایالات متحده در زمینه نفت، گاز طبیعی و زغال سنگ بالغ بر ۵۰ میلیارد دلار بود که احتمال دارد این حجم کاهش چشمگیری داشته باشد. حتی پیش از شیوع ویروس کرونا، شرکت چینی SINOPEC به دلیل کاهش قیمت LNG در بازارهای جهانی، قرارداد چندساله با مبلغ ۱۶ میلیارد دلار خود با ایالات متحده را به تعویق اندازد.

در حال حاضر نیز، به دلیل قطع صادرات نفت از لیبی و کاهش عرضه نفت توسط اوپک، درآمد تولیدکنندگان و شرکت‌های آمریکایی بسیار تحت تأثیر قیمت نفت در بازارهای جهانی خواهد بود. اما انتظار می‌رود چنانچه اقتصاد چین که به دلیل شیوع ویروس کرونا متحمل ضرر شده است، نتواند مجدد روی پای خود بایستد، بلاشک معاملات تجاری ایالات متحده در زمینه انرژی نیز متحمل ضرر سنگینی خواهد شد.

